

Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus

Aulakahvilan tilankäyttösuunnitelmakonseptit

Annika Heikkinen

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus

Aulakahvilan tilankäyttösuunnitelmakonseptit

Annika Heikkinen

Opinnäytetyö

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Annika Heikkinen	
Työn nimi Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus- Aulakahvilan tilankäyttösuunnitelmakonseptit	
Päiväys 7.5.2012	Sivumäärä/Liitteet 46/2
Ohjaaja(t) Heikki Nevalainen, Antti Kares	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) -	
Tiivistelmä Opinnäytetyössä tutkittiin Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennusta. Aineisto pohjautui rakennuksen arkkitehtuuriin sekä sen suunnittelufilosofiaan ja suunnittelun lähtökohtiin. Tutkiminen painottui yliopiston vanhaan osaan, jossa perehdyttiin rakennelman 1-4- rakennusvaiheisiin. Opinnäytetyö oli tutkimuspohjainen, jossa hankitun aineiston pohjalta toteutettiin kaksi erilaista tilankäyttösuunnitelmakonseptia. Konseptit toteutettiin käyttäen perusteluina tutkimusmateriaalista havaittuja arkkitehtonisia ominaisuuksia. Arkkitehtitoimisto Kanttia2 Oy ehdotti yliopistokohdetta tutkittavaksi. Kyseessä ei ollut työn toimeksianto vaan opinnäytetyön aihe- ehdotelma. Opinnäytteessä selvitettiin kuinka rakennus muodostui näköisekseen, mitkä olivat suunnittelutyön reunaehdot sekä rakennuksen tärkeimmät arkkitehtoniset ratkaisut. Kyseessä on suojelukohde, jolloin suunnittelutyössä tuli huomioida myös rakennuksen suojeltavat elementit. Työn edetessä tilankäyttösuunnitelmien kohteeksi valikoitui yliopiston vanhassa osassa sijaitseva aulakahvila. Tavoitteena oli löytää viihtyisyyttä lisäävät sekä modernit tilaratkaisut samalla rakennuksen henkeä kunnioittaen. Suunnitelmat toteutettiin tutkimusaineiston pohjalta tehtyjen päätelmien esimerkikikonsepteiksi. Konseptit toteutettiin mallinnettuina 3D-rendauksina.	
Avainsanat Oulun yliopisto, suojelukohde, arkkitehtuuri, aulakahvila, tilankäyttösuunnitelmakonsepti	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s) Annika Heikkinen			
Title of Thesis Linnanmaa Campus Building of the University of Oulu – Interior Design Concepts of a Lounge Cafeteria			
Date	7 th of May, 2012	Pages/Appendices	46/2
Supervisor(s) Heikki Nevalainen, Antti Kares			
Client Organisation /Partners -			
Abstract The thesis studies the Linnanmaa campus building of the University of Oulu. The material was based on the architecture of the building and the designing philosophy behind it and the basis of its design. The emphasis of research was on the old part of the university, in which the building stages 1-4 of the building were studied. In the research-based thesis two different interior design concepts of the use of the space were executed based on the collected research material. The concepts were executed by using the observations about the architectural features made of the re-search material. The architect office Kanttia2 Oy suggested the university as the subject of research. The thesis was not commissioned by the office. The thesis in-vestigates how the building's appearance was composed, what the conditions of design and the most important architectural solutions were. The building is protected so the protected elements of the building had to be considered in the design process. As the work progressed the focus of the concepts was on the lounge cafeteria of the university which is located in the old part of the building. The aim was to find modern interior solutions that add aesthetic value while preserving the spirit of the building. Based on the conclusion of the re-search, the designs were finalised as example concepts. The concepts were executed as 3D- renderings.			
Keywords University of Oulu, object of protection, architecture, lounge cafeteria, interior design concept			

Sisällys	
1. Johdanto	1
1.1 Opinnäytetyön tausta	1
1.2 Työn toteutus	2
1.3 Tavoitteet ja hyödyt	2
2. Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus	3
2.1 Miten Linnanmaan yliopisto sai alkunsa	4
2.1.1 Pohjoismainen arkkitehtuurikilpailu ja suunnittelutehtävän reunaehdot	4
2.1.2 Linnanmaan yliopiston pääsuunnittelija arkkitehti Kari Virta	6
2.1.3 Yliopiston vanhan puolen rakentaminen	8
2.1.4 Linnanmaan megastruktuurisuus ja rakenteelliset heikkoudet	9
2.2 Vanha puoli suojelukohteena	10
3. Yliopiston rakenteelliset ratkaisut	14
3.1 Keskusväylä	14
3.2 Betonirakentaminen ja sen ekologisuus	16
3.3 Opastejärjestelmän kirkkaat värit ja suurgrafiikka	18
4. Tilankäyttösuunnitelmakonseptit	22
4.1 Muutoskohteen esittely ja valintaperustelut	22
4.2 Havainnointia aulakahvilassa	24
4.3 Tilassa tehtävät muutokset	25
4.4 Tilankäyttösuunnitelmakonseptien suunnittelu ja ideointi	27
4.3.1 Konsepti 1- Väripilkku	31
4.3.2 Konsepti 2- Luonnonläheistä	36
5. Työn arviointi	41
5.1 Itsenäinen työskentely	41
5.2 Tavoitteiden saavuttaminen	42
Kuvaluettelo	43
Lähteet	45
Liitteet	
Liite 1 Puhelinhaastattelu- Kari Virta	
Liite 2 1-4- vaiheiden värimaailma	

1. Johdanto

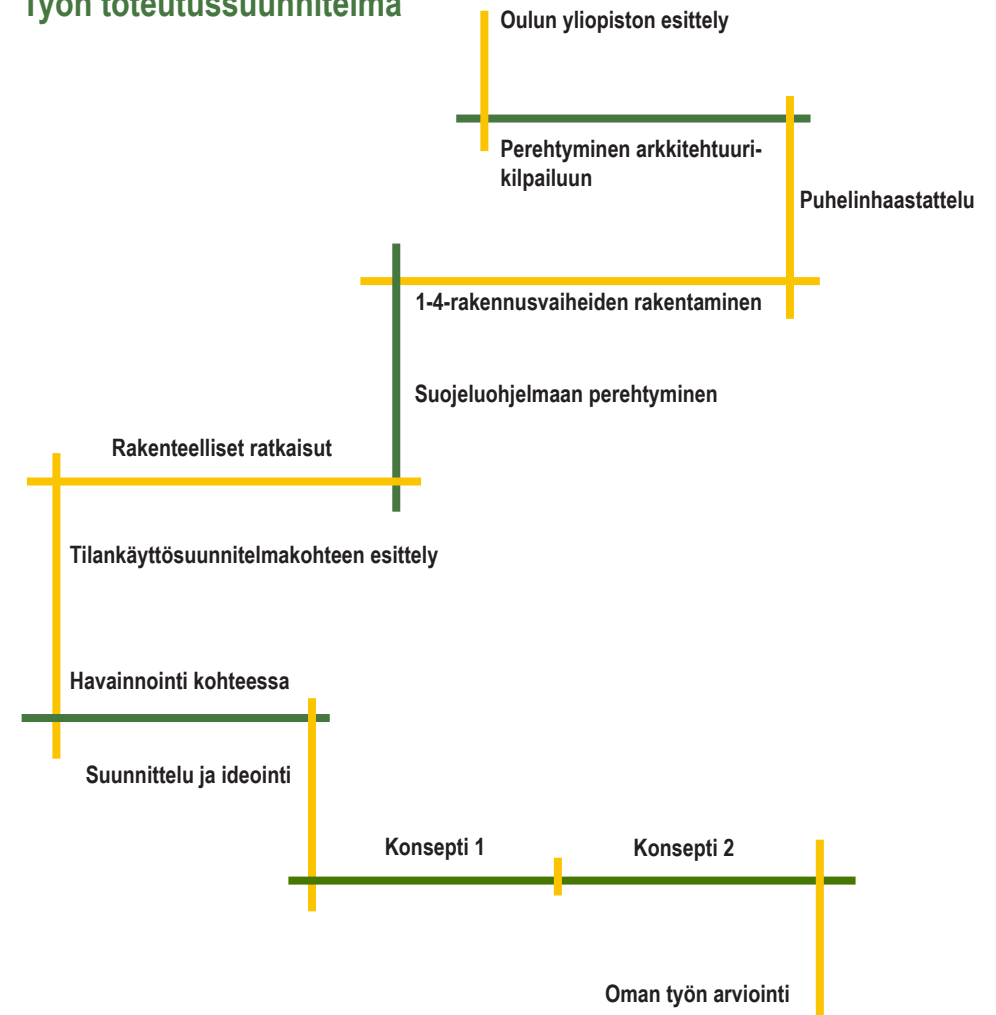
1.1 Opinnäytetyön tausta

Tilankäyttösuunnittelu on ajankohtaista, kun jo olemassa olevaa tilaa halutaan muokata tai suunnitella uudelleen. Toiminta rakennuksessa tai sen osassa muuttuu tai sen ilmettä halutaan kohentaa aikansa mukaiseksi. Kun rakennuksen tilojen visuaalista ilmettä halutaan muuttaa, on hyvä perehtyä myös rakennuksen taustoihin sekä sen suunnittelussa huomioitaviin reunaehtoihin. On tiedettävä, mitkä muutokset ovat kohteessa sallittuja ja otettava huomioon kohteen mahdolliset suojeltavat elementit.

Tutkin opinnäytetyössäni Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennuksen arkkitehtuuria sekä rakenteellista taustaa. Toteutan tutkimusaineistoni pohjalta kaksi erilaista tilankäyttösuunnitelmakonseptia. Työni on tutkimuspohjainen ja laadin konseptini käyttäen perusteluina tutkimusmateriaalissani havaitsemia arkkitehtonisia seikkoja. Pyrin tuomaan näitä yliopiston suunnittelun ja arkkitehtuurin ominaisuuksia tilankäyttösuunnitteluun. Suunnitelmat toimivat tutkimusaineiston pohjalta tekemieni päätelmien esimerkkikonsepteina.

Kyseistä yliopistokohdetta tutkittavaksi minulle ehdotti Arkkitehtitoimisto Kantia2 Oy:n toimitusjohtaja. Olin kyseisessä toimistossa työharjoittelussa ja olin kiinnostunut mahdollisista opinnäytetyönaiheista. Kyseisen toimiston ja yliopistokiinteistöjen välillä on useamman vuoden puitesopimus. Kyseessä ei ole työtoimeksianto vaan ehdotus opinnäytetyön aiheeksi. Kohteen tutkiminen vaikutti aiheena houkuttelevalta. Erityisesti työn haastavuus herätti mielenkiintoni, sillä haluan aina oppia uutta ja pyrkiä tekemään asioita, joissa voin haastaa itseni ja siirtyä mukavuusalueen ulkopuolelle. Aiheen erilaisuus aiempiin projekteihini verraten sekä sen mahdollinen hyödynnettävyys sai minut ottamaan aiheen vastaan.

Työn toteutussuunnitelma

Kaavio 1

1.2 Työn toteutus

Toteutan opinnäytetyöni hankkimalla tietoa Oulun yliopiston Linnanmaan rakennuksen historiasta ja arkkitehtuurista. Tutkin työssäni Linnanmaan yliopiston vanhan osan (1-4 rakennusvaiheiden) rakentamisen taustaa, minkä mukaan tilakonsepteissani tekemäni valinnat muodostuvat. Perehdyn siis yliopiston rakennushankkeen alkuvaiheeseen ja siihen, miten se sai alkunsa. Selvitän suunnittelutyötäni varten tarvittavat seikat, kuten kuinka rakennus on muodostunut näköisekseen, mitkä olivat suunnittelutyön reunaehdot ja rakennuksen tärkeimmät arkkitehtoniset ja sisustukselliset ratkaisut. Koska kyseessä on suojelukohde, tulee minun huomioida erityisesti rakennuksen suojeltavat elementit suunnittelutyössäni. Tämän vuoksi kirjoista sekä internetlähteistä etsityn tiedon lisäksi hankin kohteesta laaditun suojeluohjelman. Sen avulla konsepteissani tekemät valinnat ovat hyvin perusteltuja.

Tulen tekemään puhelinhaastattelun Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy- yritykseen henkilölle, joka tietää eniten Kari Virrasta ja hänen työstään. Tutustun opinnäytteessäni Kari Virran suunnittelutyön lähtökohtiin sekä selvitän, miten rakennukselle ominaisiin rakenteellisiin- ja sisustuksellisiin ratkaisuihin päädyttiin. Koska työni painottuu yliopiston tilasuunnittelussa kaivattaviin muutoksiin, teen Linnanmaan vanhassa osassa sijaitsevaan aulakahvilaan kaksi erilaista tilankäyttösuunnitelmakonseptia. Valitsin kyseisen kohteen, sillä kahvilassa yhdistyvät oleskelun mahdollisuus sekä sosiaalinen kanssakäyminen. Kahvilaan pystyn luomaan lisää viihtyisyyttä yksityiskohtien ja modernien kalustevalintojen avulla. Molemmat konseptit kuvastavat jollain tavalla yliopiston vanhan puolen arkkitehtuuria, sen suunnittelufilosofiaa ja samalla myös omaa tyyliäni suunnittelijana.

1.3 Tavoitteet ja hyödyt

Pyrin toteuttamaan opinnäytetyöni siten, että siitä on hyötyä sekä minulle että suunnittelijoille, jotka tekevät mahdollisia tilankäyttösuunnitelmia yliopistolle tulevaisuudessa. Haluan opinnäytteeni avulla luoda kontakteja, rikastuttaa muiden suunnittelijoiden työtä sekä kehittyä suunnittelijana. Työlläni pyrin antamaan ideoita Linnanmaan tulevien tilojen sisustushankkeita ajatellen. Pyrin löytämään kestäviä ja moderneja tilaratkaisuja kyseiseen suojelukohteeseen, kuitenkin rakennuksen henkeä ja tyyliä kunnioittaen.

Tavoitteenani on tuoda yliopiston arkkitehtuuria sisätiloihin, jossa pyrin yhdistämään nykyajan tarpeita ja rakennuksen tunnelmaa keskenään. Toivon, että työstäni on myös hyötyä aiheen ehdottajalle, sillä hankkimani aineisto sisältää varmasti tarpeellista materiaalia heidän tulevia yliopistoprojektejaan varten. Tavoitteenani on saavuttaa hyvin perusteltuja, toimivia, visuaalisia sisustusratkaisuja. Pyrin parhaani mukaan toteuttamaan opinnäytetyöni työn toteutussuunnitelman mukaan (kts. kaavio 1 s.1).

2. Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus

Oulun yliopisto on Suomen monitieteisimpiä ja suurimpia yliopistoja. Se perustettiin 8. heinäkuuta vuonna 1958 tasavallan presidentti Urho Kekkosen allekirjoittaman lain toimesta. Yliopisto aloitti toimintansa seuraavana vuonna, jolloin ensimmäiset opiskelijat aloittivat opiskelun. Oulun yliopiston alaisuudessa on kolme kampusta, joiden päätoimipaikkana toimii Linnanmaa. Linnanmaan kampus sijaitsee viiden kilometrin päässä Oulun keskustasta pohjoiseen. Yliopiston kaksi muuta kampusta sijaitsevat Oulun yliopistollisen sairaalan yhteydessä ja toinen Kajaanissa. Linnanmaan pääkampusrakennus on laaja kokonaisuus, jossa kaikki osat yhdistyvät tiiviisti toisiinsa. Linnanmaalla on myös paljon asuntoja tuhansille opiskelijoille. (Oulun yliopisto 2012.) Asuntojen sijoittaminen alueelle on ollut kannattavaa, sillä Oulun yliopiston vuonna 2010 tehdyn vuosikertomuksen mukaan Linnanmaan kampuksella opiskeli 15 880 opiskelijaa ja henkilökuntaakin katsottiin tuolloin olevan yli 3000 (Oulun yliopiston viestintäpalvelut 2010). Näin ollen rakennus ei ole suuri ainoastaan arkkitehtuuriltaan, vaan myös käyttäjäkunta on Linnanmaalla merkittävä.

Kuva 1 Yliopiston tehdasmaisuus kuvastaa sen ajan yhteiskunnallisia arvoja.

Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennusta on kutsuttu vuosien varrella monilla nimillä. Sitä on kuvailtu muun muassa siperialaiseksi tehtaan, uimahalliksi ja betonimöhkäleeksi kaukana suolla (Ronkainen 2007). Tilojen kaikuminen ja niiden kliinisyys on todennäköisimmin syy näihin mielikuviin. Sanotaan, että Oulun yliopisto on arkkitehtonisesti ja kansainvälisesti Pohjois-Suomen merkittävin rakennus (Huhtala 11/2011). Se on myös merkittävin suomalainen sotien jälkeinen rakennus, ei ainoastaan arkkitehtuuriltaan, vaan myös yhteiskuntahistoriallisesti. Erityisesti Linnanmaan vanha puoli on ainoa oululainen kansainvälisesti merkittävä rakennelma (Kallio 2001).

Yliopiston tehdasmaisella ympäristöllä kuvattiin sen ajan yhteiskunnallisia arvoja, jolloin älymystön koulutuspaikan tuli olla samanlainen kuin esimerkiksi teollisuuslaitokset tuohon aikaan. Kari Virran luotsaamaa ajatusta siitä, että olisi hyvä, jos kampukselta ei tarvitsisi poistua ollenkaan on kritisoitu sanomalla sitä opiskelijoiden eristämiseksi ulkomaailmasta luostarimaiseen tyyliin. (Kaleva 2001.) Mielestäni idea on hyvä, sillä monille opiskelijoille välimatka kodin ja koulun välillä voi olla pitkä. Huomasin yliopistolla asioita, joilla opiskelijoiden sekä henkilökunnan elämää on pyritty helpottamaan kampuksella. Koska kampus on niin suuri ja välimatkat ovat pitkiä, henkilökunta käyttää yliopiston käytävillä liikkumiseen potkulautoja. Myös se, että yliopiston sisään on sijoitettu oma pankki sekä pankkiautomaatteja, kertoo rakennelman massiivisuudesta.

Avaruusfysiikan professorina Linnanmaalla työskennellyt Kalevi Mursula aloitti opiskelunsa Linnanmaalla vuonna 1973. Tuolloin yliopiston kirkkaat värit miellyttivät häntä ja rakennus näytti hänen silmissään tyylikkäältä (Ronkainen 2007). Ensimmäisellä Linnanmaan vierailullani jäivät rakennelman massiivisuus ja laatikkomaisuus sekä kirkkaat värit myös minun mieleeni. Rakennus näytti aluksi jopa hyökkäävältä kovan muotokielen ansiosta. En silloin pitänyt rakennelman voimakkaasti 70-lukua henkivästä tunnelmasta, mutta myöhemmin aloin arvostamaan erityisesti sen rohkeaa värien yhdistelyä ja yksityiskohtia. Jotkut Linnanmaan opiskelijoista ovat sanoneet rakennuksen ulkonäön ahdistaneen opiskelujen alkaessa, mikä todennäköisesti johtuu juuri sen kylmästä ulkomuodosta. Opiskelujen lähennyttyä loppuaan alkoi rakennuksen ulkonäkö miellyttää opiskelijoita. (Antinoja 11/2011.) Luulen, että monille rakennelman arkkitehtuurin ja tunnelman sisäistäminen vaatii sulattelua.

Kuvakollaasi 1 Rakennelman massiivisuus ja rohkea värien käyttö on havaittavissa julkisivukuvista.

2.1 Miten Linnanmaan yliopisto sai alkunsa

Oulun yliopiston kampusrakennuksen sijoittamisesta Linnanmaalle keskusteltiin aikoinaan värikkäästikin. Ennen yliopiston lopullista sijoittamispäätöstä kampusta suunniteltiin rakennettavan maaseudulle Virpiniemeen. Myös Hupisaarten ympäristöä pidettiin yhtenä aluevaihtoehtona yliopistokokonaisuudelle. Oulun yliopisto päätettiin lopulta kuitenkin sijoittaa Linnanmaalle, koska rakennelma oli niin suuri, että kaupungin läheltä ei olisi löytynyt sille tarpeeksi suurta aluetta. Rakennusta rakennettiin lähtökohteisesti pala kerrallaan ja aluksi ei tiedetty, kuinka laajalle rakennus loppujen lopuksi ulottuu. (Ronkainen 2007.)

Oulun yliopiston suunnittelussa sen keskeistä sijaintia ei pidetty ensisijaisen tärkeänä. Sen sijaan alueen riittävää suuruutta, hyviä kulkuyhteyksiä ja maa-alueen saatavuutta painotettiin. (Vuorinen 2005, 87.) Pyrkimyksenä oli saada yliopistolliset laitokset sijoitettua yhtenäiselle alueelle. Yliopiston sijainnin tuli olla sellainen, että hanke saataisiin nopeasti toteutettua ja ratkaisu olisi taloudellisesti edullinen. (Vuorinen 2005, 90.) Pieen Kuivasjärven rajoittuva rakentamaton alue osoittautui hyväksi paikaksi rakentaa yliopisto, sillä se voitiin luovuttaa välittömästi Oulun yliopistolle. Se oli myös edullisin vaihtoehto kohtuullisesta hankinta hinnasta, viemäröinnistä ja ympäristön kunnostuksesta johtuen. (Vuorinen 2005, 91.) Oulun kaupunki myönsikin 250 hehtaaria silloiselta Kuivasjärven alueelta Oulun yliopiston käyttöön vuonna 1966. (Salo & Lackman 1998, 219.)

2.1.1 Pohjoismainen arkkitehtuurikilpailu ja suunnittelutehtävän reunaehdot

Suomen ensimmäinen järjestetty arkkitehtuurikilpailu käytiin vuonna 1876. Kyseisen kilpailun suunnittelukohteena oli tällöin Suomen Pankki. Suomen merkkirakennuksista suuri osa onkin syntynyt erilaisten arkkitehtuurikilpailujen kautta. Näin ollaan saatu uusia ajattelutapoja sekä arkkitehtuurinäkemyksiä. Arkkitehtuurikilpailuja on käytetty keinona asumisen, kylien ja kaupunkien keskustojen, puistojen ja liikenneympäristöjen kehittämiseksi. Usein kilpailuja järjestetään myös silloin, kun halutaan saada erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja merkittäville julkisille rakennuksille tai rakennelmille. (SAFA 2012.)

Oulun yliopiston Linnanmaan kampusrakennus hankkeen suunnittelutyö alkoi, kun tuolloin yliopiston rehtorina toiminut rehtori Erkki Koiso-Kanttila ehdotti syksyllä 1965 suunnittelukilpailun julistamista Kuivasjärven (nykyisen Linnanmaan) yliopistoalueesta (Salo & Lackman 1998, 210). Kuivasjärven alueen käyttösuunnitelman laatimiseen sijoittuva Pohjoismainen arkkitehtuurikilpailu sai alkunsa vuonna 1966 rakentamisen neuvottelukunnan toimesta (Vuorinen 2005, 116).

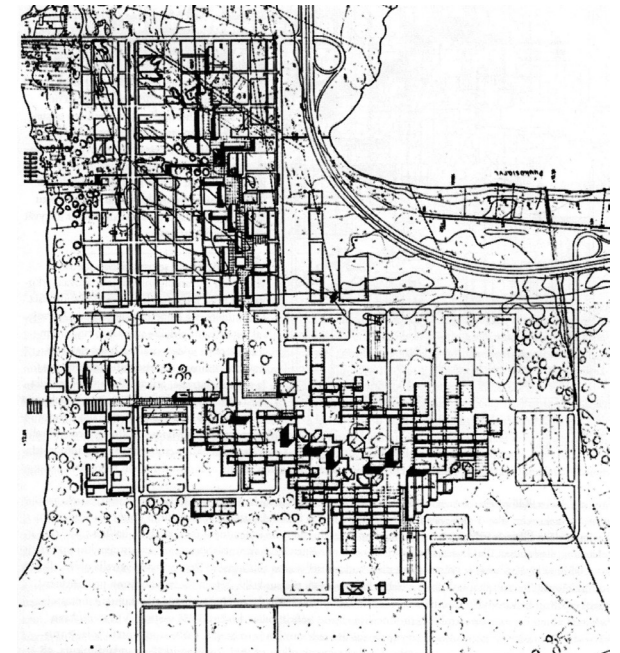
Linnanmaan rakentaminen edellytti tuoreen korkeakoulujen kehittämislain mukaista selkeää suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta (Salo & Lackman 1998, 219). Oulun yliopiston ja sen alueen suunnittelua varten järjestetty arkkitehtuurikilpailu oli yksi monista Suomessa pidetyistä arkkitehtuurikilpailuista. Kilpailun aloittamista perusteltiin sillä, että sen myötä suunnittelutyö toteutuisi tarkoituksenmukaisesti ja alueen sekä rakennusten suunnittelu täyttäisi kansalliset ja kansainväliset mitat. Myös kansallista historiaa ja kansainvälisiä vaikutteita pidettiin perusteluina kilpailun aloittamiselle. Arkkitehtikilpailujen yleistä merkitystä korostettiin, koska niillä oli suuri vaikutus maamme rakennus- ja asemakaavataiteen kehitykselle. Kilpailun avulla saataisiin myös kymmeniä erilaisia ratkaisumahdollisuuksia vertailtavaksi. (Vuorinen 2005, 116.)

Yliopiston suunnittelulta haettiin erityisesti kasvavan, muuttuvan, imagoaan hakevan yliopiston funktiota ja muotoa (Vuorinen 2005, 119). Kilpailun käyttösuunnitelman suunnittelutehtävää kuvailtiin laajaksi sekä vaikeaksi ilmastollisista ja geografisista syistä johtuen. Tärkeää yliopistoa suunniteltaessa oli, ettei tiedekuntien ja laitosten yhteyksiä venytettäisi liian pitkiksi, sillä mahdollisuutta läheiseen yhteistyöhön pidettiin yliopistollisen opetuksen kannalta tärkeänä. Ratkaisuissa tuli siis pyrkiä helpottamaan eri alojen opiskelijoiden välisiä kontakteja, jolloin tuomariston korostamaa sosiaalistumista pystyttiin edesauttamaan. Opiskelijoiden sekä yliopiston opetus- ja tutkimushenkilökunnan viihtyisyyteen tuli myös arkkitehtien panostaa. (Vuorinen 2005, 118.)

Kilpailuehdotusten arviointiperusteisiin vaikutti muun muassa se, kuinka vahva arkkitehtonisen kokonaisuuden leima suunnittelehdoksella oli ensimmäisessä rakennusvaiheessa. Kilpailuohjelmassa etsittiin nimenomaan käyttösuunnitelmaa, ei yksittäisten rakennusten ja rakennusryhmien arkkitehtonisia ratkaisuja. (Vuorinen 2005, 119.) Lähtökohtatilanteen suunnittelussa pyrittiin rakennustyyppeihin, jotka sallisivat hyvin erilaisten yliopistossa esiintyvien huonetilojen sijoittelun, suuren suunnitteluajaisen joustavuuden ja myöhemmän muunneltavuuden (Vuorinen 2011, 45). Joustavuudella tarkoitettiin sitä, että yliopiston arkkitehtuuri voisi omaksua minkä tahansa järjestyksen (Vuorinen 2005, 85).

Kilpailu julistettiin alkaneeksi kaksivaiheisena huhtikuussa 1967 (Salo & Lackman 1998, 213). Ensimmäisessä vaiheessa suunnittelijat tekivät idealuontoiset ehdotukset alueen yleisratkaisusta. Yhteensä kahdestakymmenestäkuudesta ehdotuksesta toiseen vaiheeseen pääsi jatkoon 6 kilpailijaa. Nämä kilpailijat kehittivät ehdotuksiaan tuomariston kritiikin pohjalta. (Vuorinen 2005, 116.)

Kilpailun voittajaksi lopulta julkistettiin 21.3.1968 arkkitehti Kari Virran ja hänen avustajiensa ehdotus. Voittajaehdotuksen omaperäiset ja uudet ideat sekä opiskelun, asumisen, ylioppilaselämän ja kaupungin aluekeskuksen onnistunut yhteen liittäminen saivat tuomaristolta kiitosta. (Salo & Lackman 1998, 213.) Kilpailun palkintolautakunnan mielestä Virran ehdotus oli ensimmäisestä vaiheesta lähtien omaperäinen ja tuoreita yliopistosuunnitteluideoita kuvaava ehdotus. Hänen suunnitelmassaan tärkeiden tilojen sijoittelu vastasi lautakunnan odotuksia. Heillä oli pääpiirteissään samanlainen käsitys siitä, kuinka tilasarjat tulisi ryhmitellä. Virran ehdotuksessa sen arkkitehtoninen yleisvaikutelma nähtiin ryhdikkäänä, elävänä ja hallittuna kokonaisuutena. Kaupunkimainen yliopistokeskus syntyi korkeiden ja matalien rakennusten toimivasta yhteensulautumisesta. Virran suunnittelemaa sisäisen jalankulkuliikenteen järjestelyä sanottiin selkeäksi ja ansiokkaaksi. Lisäksi pohjaratkaisut olivat joustavia ja rakenteiltaan selkeitä. (Vuorinen 2005, 124.)

Kuva 2 Kari Virran voittoisa käyttösuunnitelmaehdotus.

Kari Virran ja hänen kollegoidensa käyttösuunnitelmassa hyödynnettiin niin kutsuttua avointa suunnittelua, jolla tarkoitetaan rakennuksen monikäyttöisyyttä sekä tilojen koon ja käyttötarkoituksen helppoa muunneltavuutta tarpeen vaatiessa. Yliopistosuunnittelu eteni vaiheittain, jolloin oli tärkeää, että eri vaiheet suunniteltiin tarpeeksi itsenäisesti ja huomioitiin muuttuneet olosuhteet ja vaatimukset. (Rakennushallitus 1975, 14.) Suunnittelutehtävässä tuli ottaa huomioon yliopiston laajalle alueelle sijoittuneen kampuksen toiminnallisuus ja myös ilmastolliset muutokset. Tämän vuoksi suunnitelmassa päädyttiin kompaktiin sisäisten yhteyksien varaan perustuvaan ratkaisuun. (Rakennushallitus 1975, 15.) Kun suunnittelukilpailu oli ratkaistu Kari Virran hyväksi, alkoi varsinaisen käyttösuunnitelman laatiminen sekä ensimmäisen rakennusvaiheen suunnittelu. Kari Virran suunnitelmaehdotus asetettiin käyttösuunnitelman pohjaksi ja hänet nimitettiin yliopiston pääsuunnittelijaksi. (Vuorinen 2005, 125.)

Kuva 3 Kari Virta esittelee Linnanmaan alueen käyttösuunnitelmaa.

2.1.2 Linnanmaan yliopiston pääsuunnittelija arkkitehti Kari Virta

Pohjoismaiden arkkitehtuurikilpailun voittanut Kari Virta oli suurelle yleisölle vielä tuntematon, mutta tuomaristolle oli hän entuudestaan tuttu (Vuorinen 2005, 120). Se, että tämä 36-vuotias helsinkiläisarkkitehti oli tuomaristolle tuttu nimi aiemmilta vuosilta, ei vaikuttanut valintaperusteisiin. Kilpailuehdotukset nimettiin viisinumeroisin lukusarjoin, jolloin estettiin tuttavuuteen perustuvat suorat, henkilökohtaiset valinnat. Tuomaristo pyrki valitsemaan ehdotuksen siten, että ehdotuksella olisi paras mahdollinen lähtökohta Linnanmaan suunnitteluhankkeelle. (Vuorinen 2005, 118.)

Kari Virta oli yksi tärkeimmistä yliopisto rakennelman syntyyn vaikuttavista henkilöistä. Yliopiston sisustuksellisten sekä rakenteellisten lähtökohtien lisäksi halusin perehtyä Virran työhön ja hänen suunnittelufilosofiaansa. Halusin selvittää asioita arkkitehdista itsestään, mitkä olivat hänen vahvuuksiaan arkkitehtina tai mistä Virta haki vaikutteita suunnittelutyölleen. Kuinka pitkä oli hänen uransa ja millä sanoilla häntä kuvailtiin suunnittelijana. Se, miten Linnanmaalle ominaisiin rakenteellisiin ratkaisuihin päädyttiin, kiinnosti minua. Tarvittavaa tietoa henkilöstä totesin saavani tekemällä puhelinhaastattelun jollekin Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy:n osakkaista. Puhelinhaastattelun tekemistä kyseiseen toimistoon minulle ehdotti Arkkitehtitoimisto Kanttia 2 Oy:n toimitusjohtaja Huhtala, jonka mukaan saisin sitä kautta lisäaineistoa työhöni (Huhtala 11/2011).

Linnanmaan yliopiston kampuskokonaisuus on alusta loppuun arkkitehtitoimisto Kari Virran (nykyiseltä nimeltään Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy) suunnittelemaa (Vuorinen 2011). Kyseinen toimisto perustettiin vuonna 1962 ja on toiminut nimellä Arkkitehtitoimisto Kari Virta vuoteen 1996, minkä jälkeen yrityksen nimi vaihdettiin edellä mainittuun muotoon. Yrityksen palveluihin kuuluvat rakennussuunnittelu, korjauskenttäminen, sisustussuunnittelu ja maankäytön suunnittelu. Toimisto sijaitsee Helsingissä ja se on tehnyt yliopiston vanhaan osaan peruskorjauksia vuodesta 2001 lähtien. (VPL 2012.)

Lähdin selvittämään mahdollista haastateltavaa henkilöä tutustuen Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy:n kotisivuihin. Tavoitteenani oli löytää henkilö, joka tuntisi Kari Virran mahdollisimman hyvin ja osaisi kertoa hänen työstään. Tiedustelin hänen veljeltään Urmas Virralta olisiko hän kiinnostunut antamaan puhelinhaastattelun liittyen kyseiseen henkilöön. Positiiviseksi yllätykseksi minulle ilmeni, että itse arkkitehti voisi olla tavoitettavissa. Urmas Virta ehdotti, että ottaisin yhteyttä Kari Virtaan ja antoi minulle hänen puhelinnumeron. (Virta, U 21.2.2012.)

Haastattelin puhelimitse Kari Virtaa tiistaina 21.2.2012 kello 11.15- 11.25 välisenä aikana. Virta oli asiallinen ja hän vastasi kysymyksiini lyhyesti ja ytimekkäästi. Virta oli toiminut omien sanojensa mukaan arkkitehtina hänen valmistumisestaan noin vuodesta 1957 eläkeikäänsä asti. Hän on tänä päivänä 80- vuotias ja on ollut eläkkeellä noin 20 vuotta. Hän suunnitteli paljon muun muassa koulurakennuksia ennen Oulun yliopiston Linnanmaan hanketta. Kari Virta osallistui useisiin kilpailuihin yhdessä Timo Penttilän kanssa, joita he usein voittivat. Arkkitehtina Kari Virta kuvaili itseään rationalistiseksi ajattelijaksi, mikä näkyy erityisesti yliopiston verkkomaisessa arkkitehtuurissa. Hänen suunnittelunsa oli näin ollen hyvin järki ajatteluun pohjautuvaa. (Virta, K 21.2.2012.)

Virta oli suunnittelijana perehtynyt hyvin muun muassa Pohjolan olosuhteisiin ja hän kuunteli aina myös käyttäjien mielipiteitä (Vuorinen 2005, 120). Hän kävi paljon keskusteluita yliopiston henkilöstön kanssa. Keskusteluissa ilmenneiden asioiden myötä hän eteni suunnittelutyössään sen mukaisesti. Hän mainitsi Kuopion yliopistollisen sairaalan olevan kohteena hyvä esimerkki siitä, jonka käyttäjien kanssa hän erityisesti kävi paljon keskusteluita tehdessään suunnittelutyötä. Linnanmaan yliopiston opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta, ovat niitä, joiden tarpeet arkkitehdin tuli ottaa huomioon. Lopputuloksen tuli miellyttää hankkeen kaikkia osapuolia. (Virta, K 21.2.2012.)

Kari Virta käytti Linnanmaan yliopistokompleksia suunnitellessaan mallina saksalaisia ja tanskalaisia yliopistokampuksia (Kallio 2001). Puhelinhaastattelussa halusin tiedustella, millaisia nämä kyseiset vaikutteet olivat. Hän otti vaikutteita Saksassa ja Tanskassa tuohon aikaan järjestetyistä kansainvälisistä arkkitehtuurikilpailuista. Tuota kautta hän löysi erityisesti strukturalistisen ratkaisumallin, jossa arkkitehtuurin tiiviys sekä suorakulmaisuus korostuvat. Linnanmaan kampuskokonaisuudessa hän hyödynsi kyseistä ratkaisua keskusväyläidean muodossa, joka oli lähtöisin saksalaisista ja tanskalaisista yliopistokampuksista. Suoranaisesti hän ei ottanut niistä muotokielellisiä vaikutteita vaan kehitti siitä kohteeseen sopivan ratkaisumallin. Hän pyrki aina suunnittelussaan olemaan ajassa ja ajan hengessä. (Virta, K 21.2.2012.)

Tiedustelin Virralta myös yliopiston sisustus- ja kalusteratkaisuista. Kysyin häneltä miten paljon kalusteratkaisut ovat muuttuneet vuosien varrella, mutta hän ei osannut kommentoida asiaa. Hän mainitsi veljensä Urmas Virran, joka on yksi Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy:n osakkaista. Hän on sisustusarkkitehti ja on vaikuttanut merkittävästi erityisesti rakennuksen kiintokalustesuunnitteluun. Totesin hänelle, että ainakin yliopiston käytävillä ja aulatiloissa sijaitsevat tummat sohva-/nojatuolit ovat alkuperäisiä (Väyrynen, T 7.12.2011). Aulakahvilan kalusteet ovat muotokieleltään muuttuneet merkittävästi alkuperäisiin tulppaanituoleihin verrattuna. Kysyin Virralta myös vinkkejä tulevia konseptisuunnitelmiani varten. Virta ei osannut kommentoida asiaa, joten totesimme, että saan vapaat kädet suunnittelulleni, sillä kyseessä on konseptien tekeminen eikä työtoimeksianto. Kiitin Kari Virtaa haastattelusta ja lopetimme puhelun lyhyen keskustelutuokion jälkeen. (Virta, K 21.2.2012.) (kts.Liite 1)

Kuva 4 Käytävillä sijaitsevat alkuperäiset nojatuolit ovat säilyneet hyvinä tähän päivään.

Kuva 5 Aulakahvilan tämän hetkiset kalusteet henkivät erilaista tunnelmaa tulppaanituoleihin verrattuna.

2.1.4 Linnanmaan megastruktuurisuus ja rakenteelliset heikkoudet

1960-luvun lopun uudessa eurooppalaisessa yliopistorakentamisessa otettiin käyttöön megastruktuurit. Ne olivat suuria, lähes loputtomiin jatkettavia monikerroksisia järjestelmiä, jotka sisälsivät joustavia ja vaihdettavia osia. (Vuorinen 2004.) Muun muassa Oulun yliopiston kohdalla betonielementit olivat näitä joustavia osia, sillä ne olivat helposti muunneltavia (Betoniteollisuus ry 2012).

Megastruktuurikäsite pitää sisällään avoimen, liikkuvan, sopeutuvan ja joustavan arkkitehtuurin merkityksen, jota Oulun yliopisto vahvasti kuvastaa. Megastruktuurien suunnittelu rakennuksissa tarkoitti moniulotteisten ja dynaamisten tilallisten sekä toiminnallisten kokonaisuuksien yhteenpunomista ja samalla kokonaisten alueiden suunnittelua. Käsite ”rakennus” alettiinkin ymmärtää dynaamisuutta, prosessuaalisuutta, jatkettavuutta ja muutosta korostavana kokonaisuutena. (Vuorinen 2005, 111.) Linnanmaan kampusrakennelmaa voidaan kutsua rakennuksen sijaan struktuureiksi, jotka ovat moduloitu läpi kaupunkirakenteen. Usein rakennus-sana käsitetään perinteisesti kerralla hahmotettavana kokonaisuutena. (Vuorinen 2005, 112.)

Järjestelmäarkkitehtuurin eli strukturalismin periaatteita noudatettiin yliopiston suunnittelussa (Kallio 2001). Strukturalismissa tulevaisuus huomioitiin suunnittelussa ja rakentamisessa, jolloin rakennelma oli jatkuvasti muuttuva sekä rakennusprosessia kuvaava kokonaisuus. Järjestelmäarkkitehtuurissa rakenteiden oli alistuttava tulevaisuudelle tarkoituksenmukaisen tulevaisuuteen osoittamisen sijaan. (Vuorinen 2005, 85.) Linnanmaan vanhan osan strukturalistiseen suunnitteluun liittyi erityisesti niin sanottu julkisivujen puute, mistä johtui sen tehdasmainen vaikutelma. Yliopiston arkkitehtuuri heijasti sen rakentamisaikakauden yleisilmettä, jonka suunnittelussa ja rakentamisessa toiminnallisuutta pidettiin tärkeänä juhluvien muotojen sijaan. (Salo & Lackman 1998, 219.) Tukirakenteita ja muun muassa ilmastointiputkia ei haluttu peittää vaan ne jätettiin luomaan ilmettä. Yliopiston rakentamisessa korostetut rakenteet ovat osa rakennuksen henkeä, jota tulevaisuuden muutoksissa tulee kunnioittaa. (Tietopisto 2001.)

Linnanmaan kampus on niin laajalle ulottuva, suurista elementeistä koostuva järjestelmä, ettei kokonaisvaltaista arkkitehtuuria pysty kerralla hahmottamaan. Käyttäjä oivaltaa rakennuksen toiminnallisuuden ja johdonmukaisuuden vasta katseltuaan sitä useista eri näkökulmista. Erityisesti tarkempi rakennuksen sisätiloihin tutustuminen auttaa sisäistämään mitä tiloja, toimintoja ja palveluita yliopisto pitää sisällään.

1960-luvun kuluessa joustavuus ei ollut enää rakennusten vaan tilojen ominaisuus. ”Lopullisuus” ja ”valmis”- termejä ei haluttu käyttää samassa lauseessa rakennuksen kanssa. Tämä tarkoitti sitä, että rakennuksia haluttiin tehdä sellaiseen muotoon, että niitä oli helppo muunnella; rakentaa uutta, korjata vanhaa tai muokata sen toiminnallisuutta. Suunnittelijan tuli tällöin hyväksyä se, että suunnittelutyö oli prosessiluontoista eikä lopullisuuteen pyrkimistä pidetty vaihtoehtona. (Vuorinen 2005, 113.)

Kuva 7 Linnanmaan alueen ilmakuvasta havaittavissa rakennelman megastruktuurellinen kokonaisuus.

Kun Linnanmaan yliopiston vanha osa valmistui oli suhtautuminen sen tiloihin vaihtelevaa, mutta pääasiallisesti positiivista. Erityisesti tilojen väljyys miellytti käyttäjiä. Etuna pidettiin myös sitä, että laitosten toiminnot saatiin koottua yhteen ja sijoitettua lähemmäs toisiaan. Useat laitokset olivat itse pystyneet vaikuttamaan tilojen suunnitteluun, minkä ansiosta ne olivat hyvin tarkoituksenmukaisia toiminnaltaan. (Salo & Lackman 1998, 220.) Linnanmaan 1. ja 2. rakennusvaiheissa ilmeni kuitenkin positiivisesta palautteesta huolimatta myös rakennusteknisiä heikkouksia. Yhtenä rakennusteknisenä heikkoutena pidettiin paikoitellen huonoa äänieristystä, mikä johtui elementtisaumojen rakoilusta. Myös ilmanvaihtojärjestelmän äänekkyys koettiin häiritseväksi. Joihinkin yliopiston tiloihin on myös sijoitettu korkealle pieniä ikkunoita, joita on moitittu, sillä niistä näkyy istuessa ainoastaan taivasta. (Salo & Lackman 1998, 220.) Ikkunoiden tarkoituksena ei ollut niin sanotusti tuoda luontoa rakennuksen sisälle, vaan ne sijoitettiin todennäköisesti antamaan lisää luonnonvaloa.

Kuva 8
Linnanmaan yliopiston tasakattoisuus antaa rakennukselle sen tehdasmaisen ilmeen.

70-luvun taitteessa alettiin rakentamaan tasakattoisia taloja, joiden ongelmat pian huomattiin. Lumi painoi kattoja ja siitä muodostui painaumia, mistä johtuen vesi ei päässyt valumaan kattokaivoon. Tämä johtaa rakenteiden jäätymiseen ja rikkoutumiseen. (Laitinen 2012.) Mielestäni tasakattoisuus ei ole pitkän ajan saatossa toimiva arkkitehtoninen ratkaisu, ottaen huomioon Suomen ilmaston, jossa talvi on pitkä. Jos yliopisto rakennelmaa ei olisi toteutettu tasakattoisena, sen arkkitehtuurille ominainen tehdasmaisuus ei enää toimisi. Tasainen katto toimii kyseisessä kohteessa ulkonäöllisesti ja se kuvaa hyvin sen ajan muotokielellisesti jyrkkää arkkitehtuuria. Se on ratkaisuna kuitenkin hieman haastava sen jälkikäteen aiheutuneista huoltotoista johtuen, sillä keväiset vesivahingot olivat tavallisia. Joiltakin osin rakennelmaa jouduttiin tekemään kattojen lämpöeristys sekä korjaustöitä runsaastikin. (Salo & Lackman 1998, 220.)

2.2 Vanha puoli suojelukohteena

Rakennuksen kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen on päätavoite, kun puhutaan rakennussuojelusta. Myös rakennuksen osa, jokin kiinteä sisustus, silta tai kaivos voi olla suojelun kohteena. Rakennussuojeluun sisältyy muun muassa ehto, jonka mukaan rakennettuun ympäristöön sisältyviä perinne- tai kauneusarvoja ei saa hävittää eikä kaavoitukselle saa aiheutua haittaa. (LAKI24 2011.) Tästä johtuen myös Linnanmaan neljää ensimmäistä rakennusvaihetta varten päätettiin tehdä suojeluohjelma.

Suojeluohjelma teetettiin Linnanmaan vuosina 1973–80 rakennetuista 1-4- rakennusvaiheista Senaatti- kiinteistöjen toimesta vuonna 2001 (Kaleva 2001). Kyseessä on siis yliopiston vanha puoli, joka on kooltaan 87 500 neliön suuruinen kokonaisuus (Tietopisto 2001). Suojeluohjelman tekeminen perustui siihen, että haluttiin tehdä jonkinlainen ohjenuora tulevia peruskorjaustöitä varten. Katsottiin, että yliopiston keskeisiin osiin kohdistuvat kattavat korjaustyöt vaativat suojeluohjelman, jotta pystyttiin varmistamaan kohteen alkuperäisen hengen ja kokonaisuuden säilyttäminen. Myös tilojen luokittelu tehtiin sen mukaan minkä asteisia muutostöitä voidaan tehdä. (Kaleva 2001.) Suojeluohjelma sisältää muun muassa käytännön ohjeita muutostöitä varten niin tilaajalle itselleen kuin yliopistolle, suunnittelijoille ja urakoitsijoillekin (Tietopisto 2001). Sen laatimista pidettiin ajankohtaisena, sillä tulevaisuudessa yliopiston kiinteistömasaan kohdistuu suuriakin muutostarpeita (Senaatti-kiinteistöt 2001, 4).

Vaikka suojeluohjelma on tehty koko vanhaa osaa käsitteleväksi ohjenuoraksi, on rakennuksen osien arvottamisessa eroja. Sen vuoksi neljän ensimmäisen rakennusvaiheen sisä- ja ulkotilat on haluttu jakaa kolmeen pääprioriteettiluokkaan. Sen avulla on haluttu osoittaa rakennuksen identiteetin kannalta tärkeimmät alueet, jotka kestävät vähiten (luokat 1A ja 1B) ja eniten (luokat 2 ja 3) toimenpiteitä. Luokkaan 1A kuuluvat tilat tulee säilyttää lähes kokonaan. Alkuperäisen visuaalisen ilmeen tulee säilyä, mikäli rakenteita ja pintoja halutaan uusia. Tilojen autenttisuus tilajaon, värien ja materiaalien suhteen on tämän prioriteettiluokan yleistavoitteena. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 7.)

OULUN YLIOPISTO
LINNANMAA

Kuva 9 Prioriteettiluokkiin 1A ja 1B sekä prioriteettiluokkaan 1 ulkotiloihin kuuluvat alueet.

Luokassa 1B annetaan enemmän mahdollisuuksia muunnella tilojen sijaintia sekä tehdä korjaus- tai uudistustöitä. Tässäkin luokassa on kuitenkin muistettava alkuperäisten suunnitteluperiaatteiden noudattaminen. Tilat, jotka ovat sijoittuneet luokkaan 2, sallitaan muutoksia kunhan tärkeimmät ominaispiirteet säilyvät. Edellistä sallivampia toimenpiteitä voidaan tehdä luokassa 3, jossa suojeltavia ominaispiirteitä on vähemmän. Prioriteetti luokkien ulkopuolelle jäävissä tiloissa, kuten erilaisissa luokkatiloissa, koehalleissa, työpajoissa ja henkilöhuoneissa muutokset sallitaan. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 7.)

Seuraavia mahdollisia muutostöitä varten luettelen yliopiston suojeltavat elementit prioriteetti luokittain:

Prioriteetti luokka 1A

Keskusväylällä säilytettävä:

Yleisilme- selkeät väripinnat, materiaalit sekä muotokieli

Seinät

Lattiat

LVIS- esim. valokuovamainen loisteputkivalaistus

(Senaatti-kiinteistöt 2001,11.)

Kiintokalusteet

Toimintojen sijoitusperiaate, jossa kaikille tiedekunnille yhteiset tilat (auditoriot, kirjastot, ravintolat ja kioskit) sijoitettava keskusväylän yhteyteen.

1.kerroksen käytäväjärjestelmässä säilytettävä:

Yleisilme/tilarakenne- käytäväjärjestelmän perusrunko säilytettävä

Seinät

Lattiat

Ovet

Porrashuoneissa säilytettävä:

Seinät

Lattiat

Kaiteet

(Senaatti-kiinteistöt 2001,12.)

Opastejärjestelmä (kyltit, piktogrammit, tunnusvärit, erikoisovet) esitetään kokonaan säilytettäväksi (Senaatti-kiinteistöt 2001,13). Suurten luentosalien (Pohjanmaansali, Kainuunsali, Savonsali, Lapinsali ja Luentosali 3.5) alkuperäinen interiööri säilytettävä. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 15.)

Prioriteetti luokka 1B

Keskusväylään liittyvät tilat (aula-, kioski-, kahvio-, ja ruokailutilat, hallintotilat sekä luentosalit ja kirjastot) ja niiden keskinäinen sijainti keskusväylän varrella muunneltavissa keskusaulan pääluentosaleja lukuunottamatta. Muutoksia tehtäessä on kunnioitettava alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita ja perusaiheita. Muutos- ja korjaustöitä tehtäessä on huomioitava, että julkiset ja tiedekuntien yhteistilat säilytetään keskusväylän yhteydessä. Noudatettava yleisilmeen alkuperäisyyttä materiaali-, suhde- ja värimaailmaltaan. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 16.)

Kuva 10 Opastekyltti ja valokuovamainen loisteputkivalaistus.

Prioriteettiluokka 2

Kiintokalusteiden kunnostamisessa /uusimisessa huomioon otettava:

Materiaalien, värien ja muotojen selkeys- tavoitteena vieraan muotokielen ja väri- ja materiaaalimaailman välttäminen.

Värivalinnoissa pysyttävä alkuperäisessä sävyvalikoimassa.

1-4- rakennusvaiheiden koko julkinen kalustus olisi hyvä ajanmukaistaa samanaikaisesti, jotta saataisiin yhtenäisen näköinen kokonaisuus.(Senaatti-kiinteistöt 2001, 20.)

Muun muassa aula- ja käytävätilojen irtokalusteita uusittaessa noudatettava alkuperäistä henkeä, jossa kalusteet ovat toisiinsa sidottavia niin sanotulla palkkiratkaisulla (Senaatti-kiinteistöt 2001,21).

Prioriteettiluokka 3

Kirjasto- ja kansliatilojen kunnostamisessa huomioitava:

Materiaaleista maalaamaton puupinta ja lasitiili eivät istu alkuperäiseen ilmeeseen.

Lattioiden oltava yksiväristä, kuvioimatonta pintaa.

Värien oltava alkuperäiseen värimaailmaan istuvia selkeitä perusvärejä.

Ylempien kerrosten käytävätiloissa säilytettävä:

Seinät

Lattiat

Ovet

(Senaatti-kiinteistöt 2001, 22.)

Julkisivujen ominaispiirteet- Prioriteettiluokka 1

Säilytettäväksi esitetään julkisivuaukotus (jako, karmileveydet, suhteet), materiaalien käyttöperiaate, yhdyssillat ja värimaailma. (Senaatti-kiinteistöt 2001,29.)

Kuva 11 Palkkiratkaisulla toisiinsa sidottavat käytävien irtokalusteet.

Kuva 12 Julkisivukuva yliopistosta

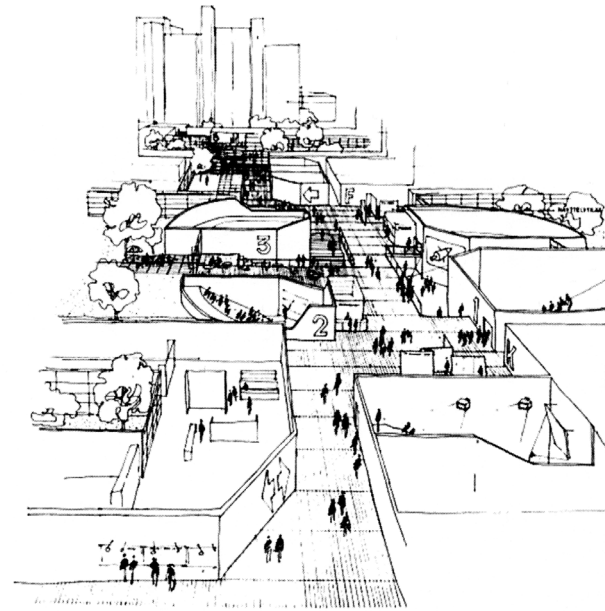
3. Yliopiston rakenteelliset ratkaisut

Neljän ensimmäisen rakennusvaiheen arkkitehtuurin tietoinen karkeus, muodon kenttämäisyys ja voimakkaiden perusvärien käyttö suurina pintoina ovat vanhalle osalle ominaisia piirteitä. Siinä konkretisoituvat useat 60-70-luvulta peräisin olevat keskeiset arkkitehtoniset ideat. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 6.) Kyseiset arkkitehtoniset ideat luovat Linnanmaan yliopistolle sen hengen. Yliopiston rakenteelliset sekä visuaaliset ratkaisut antavat rakennukselle sen tunnistettavan ilmeen. Kaikilla ratkaisuilla on selkeästi omat ominaisfunktiensa, jotka ovat muodostuneet lähtökohdasta rakentaa muunneltava ja toiminnaltaan järkevä kokonaisuus. Seuraavassa käsittelem Linnanmaan yliopistossa käytettyjä arkkitehtonisia ja visuaalisia ratkaisuja tarkemmin, joiden funktiota sekä valintaperusteita pyrin hyödyntämään laatiessani omia tilankäyttösuunnitelmiani.

3.1 Keskusväylä

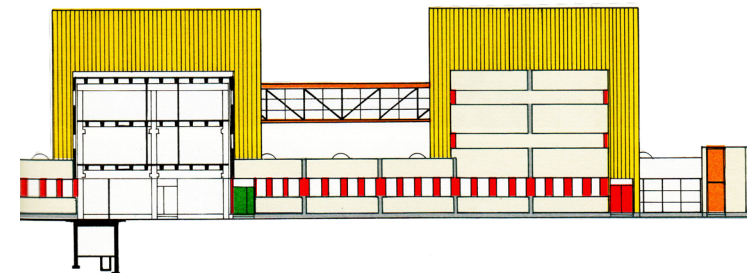
Yliopistoa on rakennettu pala kerrallaan vuosikymmenten ajan sen aikakauden ihanteiden mukaan (Ronkainen 2007). Linnanmaan rakenteelliseen toiminnallisuuteen nähden on sen olennaisin elementti yliopiston päästä päähän kulkeva keskusväylä. Keskusväylän tarkoituksena oli sitoa ja yhdistää kaikki rakennusvaiheet keskenään. Lähtökohtana sen suunnittelussa Kari Virralla oli puunrunko ja siitä haarautuvat oksat, jota keskusväylä ja sen varrelta lähtevät tilat kuvastivat. Ideaa täydennettiin ajatuksella, jonka mukaan puun lehdet olivat yliopiston eri laitoksia. Keskusväylä oli tiivis ja toimiva ratkaisu, joka toimii hyvänä runkona myös mahdollisille tuleville peruskorjaushankkeille. (Kallio 2001.)

Keskusväylän ympärille nivoutuu sulavasti yliopiston rakennukset laatikkomaiseksi kokonaisuudeksi. Tätä muuten laatikkomaista ilmettä haluttiin rikkoa sijoittamalla rakennukseen mielenkiintoisia arkkitehtonisia elementtejä. Näitä olivat muun muassa rakennusten osia yhdistävät lasitetut ylikulkusillat, joita kutsuttiin myös nimellä ”huokausten sillat”. Kyseiset elementit ovat kuitenkin jääneet vähäiselle käytölle. (Salo & Lackman 1998, 219.) Vähäisen käytön uskon johtuvan siitä, että erityisesti opiskelijoiden keskuudessa suosittu kahvila, ruokalat, oleskelutilat ja muut yhteiset tilat sijaitsevat juuri ison keskuskäytävän varrella.

Kuva 13 Kuvaa keskusväylästä

Koska yliopiston suunnittelussa haettiin rakennuksen toiminnallisuutta, kutsuttiin keskusväylän toiminnallista mallia myös nauhatyypiksi. Nauhatyypissä oli olennaista, että sijoitettiin nauhamainen yhteistila ja luentosalivyöhyke keskelle, josta osastot laajenivat nauhamaisesti. Yliopisto kokonaisuudessa syntyi myös runsaasti hukkatiloja vailla erityisfunktiota. Tämä johtui siitä, että rakennuksessa otettiin huomioon laajennettavuus ja ruudukollisen järjestelmän toteuttaminen sen verkkomaisessa käytäväjärjestelmässä. (Vuorinen 2011, 45.) Keskusväylään liittyy useita yliopiston yhteisiä tiloja kuten luentosaleja, kirjasto, hallinto ja juhlasali. Keskusväylän varrella olevia tiloja pystyttiin käyttämään myös esimerkiksi ulkopuolisiin näyttely- ja kokoustilaisuuksiin. (Vuorinen 2005, 122.)

Kuva 14 Huokausten sillat luovat mielenkiintoa muuten laatikkomaiseen yliopisto miljööseen.

Koska yliopisto alue on noin 5 kilometrin päässä Oulun keskustasta, haluttiin sitä suunniteltaessa saada kokonaisuus, jonka arkkitehtuuri imitoi varsinaista kaupunkia ja sen tuottamia lisäetuja. Alun perin ajatus rakennelman kaupunkimaisuudesta lähti Pohjois-Afrikan asutusongelmasta. Keskusväylää on kuvailtu myös basaariksi eli rakennukseksi, jossa on pieniä kauppia. Syy, miksi Afrikan bazaarit toimivat eräänlaisena alkuperäisenä keskusväylänä oli, että sitä verrattiin toisen maailmansodan jälkeisen Marokon asutussuunnitelmaan. Sen tärkeimpänä tehtävänä oli löytää yhteisöllisiä asumisratkaisuja, sillä ongelmana oli, että islamilaiset valtiot kaupungistuivat nopeasti. Suunnittelemattomat hökkelikylät haluttiin muuttaa tiiviiksi ja matalaksi kokonaisuudeksi. Rakennustekniset rajoitukset ja käytännöllisyys olivat syyt asutuksen mataluudelle. Asumisen suunnittelulla tiiviiseen muotoon haettiin hyvää kävelyetäisyyttä kaupungin toiminnallisten tarpeiden kautta. Kävelyetäisyyttä pidettiin kaupungin peruselementtinä. (Vuorinen 2004.) On selvää, että Linnanmaan rakennelma on suunniteltu juuri kyseistä ajatusta hyödyntäen, missä rakennelman kaikki osat yhdistyvät tiiviisti toisiinsa.

Selkeitä kaupunkisuunnitelmallisia elementtejä on havaittavissa keskusväylän toteutuksessa. Elementtien esikuvina toimivatkin torit, kauppakadut ja ihmisten kokoontumispaikat. Arkkitehti Kari Virran suunnittelussa olikin tavoitteena vilkkaan, sosiaalisen miljöö luominen. (Vuorinen 2004.) Käytyäni yliopistorakennuksen vanhassa osassa havaitsin erityisesti keskusväylän sekä aulatilojen olevan opiskelijoiden keskustelu- ja oleskelupaikkoja. Niiden varrella opiskelijat saattoivat vaihtaa kuulumisia, odottaa luennon alkamista tai istuskella kahvilla. Juha Vuorinen kuvailikin yliopiston keskusväylää ensimmäiseksi suomalaiseksi kävelykaduksi, jonka varrella on kahviloita, ruokaloita ja luentosaleja (Vuorinen 2011, 45).

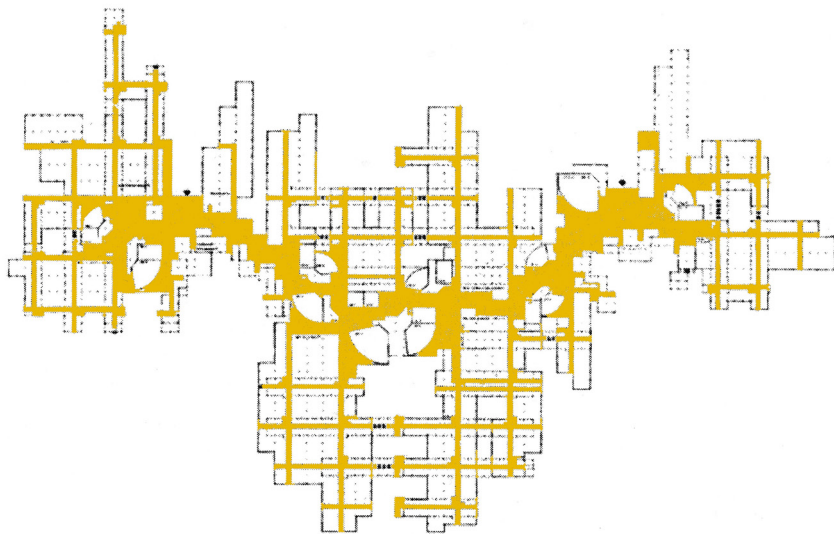
Kuva 15 Kuvaa keskusväylältä

Kuva 16 Kuvaa keskusväylältä

Mielestäni kävelykatu- idealla onnistuttiin luomaan opiskelijoille toimiva kohtaamispaikka, jonka myötä pystyttiin lisäämään ihmisten sosiaalistumista. Sosiaalistumisen ja ihmisten välisen kanssakäymisen parantamista haettiin jo arkkitehtuurikilpailun tehtävänannossa (Vuorinen 2005, 118). Oli selvää, että keskusväylä elementtinä oli oikea ratkaisu yliopistolle. Jo suunnitelman alkuvaiheissa korostettiin niin kutsuttua ”oleskelun mahdollisuutta”, mikä oli uusi piirre suomalaisessa yliopistosuunnittelussa. Tuon ajan henkeen kuului, että ihmiset pystyivät kävelykadulla kohtaamaan vapaasti toisiaan. Tämän vuoksi pyrittiin luomaan tiloja, jotka olivat mahdollisimman vapaamuotoisia. (Kaleva 2001.)

Pääväylän dynaamisuuteen ja puromaisuuteen sitoutuu muu väylästä muodostaen rakennuksen verkkomaisen struktuurin. Ensimmäisen kerroksen sisäiset pääkäytävät yhdistyvät keskusväylää vasten kohtisuorassa. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 5.) Linnanmaan rakennuskompleksi ei ole helpoin mahdollinen alue, mitä tulee tilojen hahmottamiseen ja rakennuksessa liikkumiseen (Salo & Lackman 1998, 221). Oulun yliopiston suunnittelussa toteutettiin verkkomainen käytäväjärjestelmä, joka on osoittautunut ongelmalliseksi ratkaisuksi käytävillä suunnistamisen suhteen. Paikallisuutta tai vaihtelua ei syntynyt tarpeeksi tilallisessa järjestelyssä, mikä vaikeutti liikkumista. Yliopistolle syntyi paljon hukkatiloja juuri tästä labyrinthimäisestä sommittelusta johtuen. Hukkatilat ovat kuitenkin osoittautuneet käyttäjien keskuudessa spontaanin kanssakäymisen välialueiksi, minkä kautta sosiaalistumista voidaan edistää. (Vuorinen 2004.)

Kuva 17 Kuvasta voidaan havaita yliopiston sisäinen jalankulkuväylä ja sen labyrinthimäisyys.

3.2 Betonirakentaminen ja sen ekologisuus

Kestäviä ja edullisia julkisivuratkaisuja pystytään toteuttamaan betonisilla ulkokuori-elementeillä (Betoniteollisuus ry 2012). Linnanmaan yliopiston vanha puoli rakennettiin elementtitekniikalla, sillä se oli tehokasta ja taloudellista. Siitä huolimatta betonielementtirakentamisen varjopuolena oli betonipinnan ulottuminen niin laajalle, että kokonaisuus näytti hieman ankealta. Rakennukseen pyrittiin saamaan eloa käyttämällä kirkkaita värejä (Salo & Lackman 1998, 218). Koska julkisivu oli harjattua betonielementtiä, maalattiin alumiinipellillä päällystetyt porrastornit kirkkain värein (Kaleva 2001). Linnanmaan kampuksen vanhasta osasta tuli mieleenpainuva kokonaisuus juurikin sen värikartasta johtuen sekä siitä, että rakennuksen elementtien rajat tuotiin esille (Salo & Lackman 1998, 218).

Betonin hyvän saatavuuden ja yksinkertaisen valmistusteknologian ansiosta, se on rakennusmateriaalina maailman käytetyin. Betoni on rakennusmateriaaleista ensimmäinen Suomessa, jonka käyttöä voidaan ennakkoon suunnitella. Materiaalin vahvuuksia ovat sen lujuus, kestävyys, pitkäikäisyys, paloturvallisuus, kierrätettävyys ja edullisuus. Betoni on erittäin ekotehokas, sillä se on yksi taloudellisimmista rakennusmateriaaleista johtuen sen vähäisestä ympäristökuormituksesta. Se on myös luonnon raaka- aineista valmistettu, mikä tekee siitä ekologisemman materiaalin. (Betoniteollisuus ry 2012.)

Betonin hyvä äänieristävyys on yksi sen vahvuuksista. Betonista rakennetut väliseinät eivät vaadi lisäeristystä täyttääkseen nykypäivän palo- ja äänitekniset vaatimukset. (Betoniteollisuus ry 2012.) Uskon, että betonirakentaminen on kehittynyt 1970-luvulta tähän päivään huomattavasti, sillä Linnanmaan ensimmäisten rakennusvaiheiden äänieristävyys on ollut paikoitellen huonoa betonielementtisaumojen rakoilusta johtuen. Kyseistä ongelmaa on pidetty yhtenä yliopiston rakennusteknisenä heikkoutena. (Salo & Lackman 1998, 220.) Elementtisaumojen rakoilun lisäksi myös yliopiston tilojen avaruus vaikuttaa rakennuksen äänieristettävyyteen. Erityisesti keskusväylän varrella olevat tilat kaikuivat paikoitellen voimakkaasti, sillä tilat sulautuvat toisiinsa ja kokonaisuus on avoin. Betoni on kuitenkin yleisesti ihmisten ja liikenteen melulta suojaava materiaali (Betoniteollisuus ry 2012).

Koska betoni on muovailtava, voidaan siitä toteuttaa pitkiä jännevälejä, jolloin tiloista saadaan suunnittelujoustavia. (Betonteollisuus ry 2012.) Myös Linnanmaan vanhassa osassa muunneltavuus ja joustavuus varmistettiin sillä, että sen betonielementeistä koottu kokonaisuus toteutettiin pitkillä jänneväleillä. Betonielementtejä käytettiin laattakomaisesti muunneltavuuden helpottamiseksi (Kaleva 2001). Uskon elementtitekniikan valitsemisen yliopiston rakennusmateriaaliksi perustuvan myös betonimateriaalin pitkäikäisyyteen ja taloudellisuuteen.

Suurin osa rakennuksen energiankulutuksesta ja sen päästöistä muodostuu sen käyttövaiheessa. Energiankulutuksesta vain 10- 15 % muodostuu betonimateriaalin valmistuksesta ja rakentamisesta. Koska betonirakenteinen yliopisto on niin massiivinen, vähennetään sen avulla käytönaikaista energiantarvetta. Pitkäikäinen betonirakenne myös kaipaa harvoin huoltoa. Betonin valitseminen yliopiston rakennusmateriaaliksi on ollut toimiva valinta, sillä siitä ei liukene haitallisia määriä aineita, jotka vaikuttaisivat ihmisen terveyteen tai sisäilman puhtauteen. Sen vuoksi se soveltuu hyvin myös juomavesikaivojen ja – putkistojen materiaaliksi. Myös esimerkiksi tulipalon sattuessa, ei rakennuksen betonirakenteista aiheudu ympäristölle vaarallisia savukaasuja. (Betonteollisuus ry 2012.)

Mikäli yliopistolla betonirakentamista aiotaan tulevaisuudessa jatkaa, tulee suunnittelun ekotehokkuus ottaa huomioon. Pitkien jännevälien käyttäminen tulevaisuuden rakentamisessa turvaa muunneltavuuden jatkumisen. Suunnittelussa tulee hyödyntää myös aktiivisesti betonin eri ominaisuuksia sekä käyttää esijännitystä, korkeampia betonilujuuksia sekä hoikkia rakenteita materiaalin säästämiseksi. Betonin suunnittelun pitkä käyttöikä ja rakenteen purettavuuden mahdollistaminen ovat asioita, jotka edesauttavat suunnittelun ekotehokkuutta. On myös huolehdittava, että talotekniikka on vaihdettavissa ja huollettavissa tarpeen tullen. (Betonteollisuus ry 2012.) Muun muassa nämä seikat takaavat sen, että Linnanmaan yliopiston suunnittelu tulevaisuudessa säilyy ekotehokkaana.

Kuva 18 Julkisivun harjattua betonielementtiä sekä alumiinipellillä päällystetty vihreä porrastorni.

Kuva 19 Kirkas keltainen yhdistettynä raskaaseen betoniin.

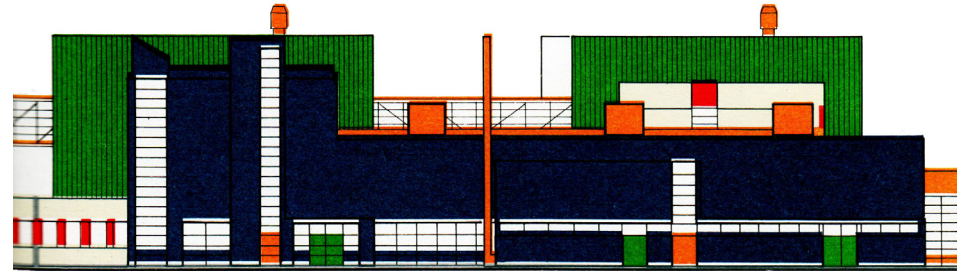
3.3 Opastejärjestelmän kirkkaat värit ja suurgrafiikka

Voimakkaan leimansa Linnanmaan kampusrakennuksen vanhan osan sisä- ja ulkotiloille antaa vahvojen värien reilu ja rohkea käyttö. Yliopiston tänä päivänä rajultakin vaikuttavan värimaailman säilyttäminen on tärkeää, sillä niillä on hahmottamista ja orientoitumista helpottava tarkoitus. Värejä on käytetty julkisivuissa rakennusmassojen ja –materiaalien korostamiseen sekä tilojen käyttötarkoituksen esilletuontiin. Sisätiloissa värien käyttö perustuu opastejärjestelmän informatiivisuuteen. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 34.)

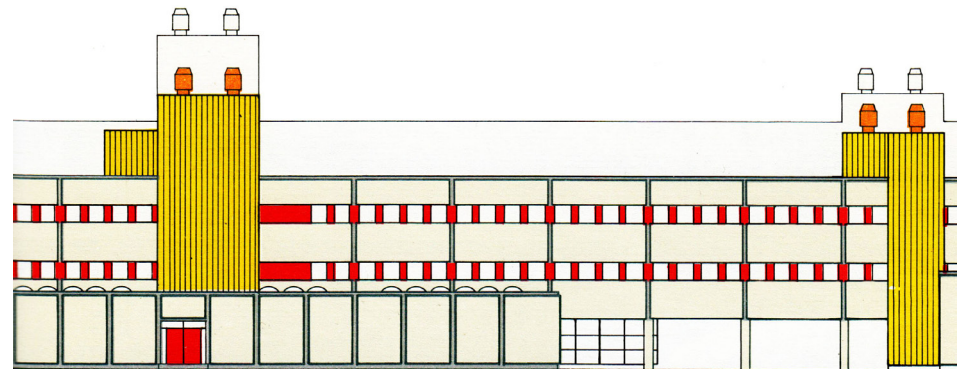
Yliopiston tunnistettavuus perustuu juuri sen rohkeaan, kirkkaaseen väripalettiin. Kari Virran mukaan rakennuksen vanhan osan kirkkaisiin väreihin (keltainen, vihreä, oranssi, sininen, punainen) päädyttiin, koska niillä haluttiin piristää muuten harmaata betonia. (Kaleva 2001.) Kuvista 21 ja 22 voi havaita edellä mainitut värit käytettynä yliopiston julkisivuissa. Virta myöhemmin mietti sen olevan saamelaisen tai Lapin väriskaalaa, mutta ei kuitenkaan maininnut saamelaisuuden olevan värien valinnan lähtökohtana. Kirkkaita värejä laitettiin opastukseksi rakennuksessa ja sen ympäristössä kulkeville, kuten myös suuria värinumeroita. (Kaleva 2001.) 70-luvulla tehtiin laaja käyttäjätutkimus, minkä mukaan juurikin karkea rakentaminen, rajut värit ja suurgrafiikka saivat erityisen paljon kiitosta käyttäjiltä (Tietopisto 2001). Yliopistolla suurgrafiikka näkyy muun muassa luentosalien numerointeina (kts. kuva 23, s.19). Uskon, että edellä mainitut ominaisuudet herättävät tänä päivänä erilaisia ajatuksia vierailijoissa. Mielenpitoja ovat erityisesti jakaneet Linnanmaan käytävien oranssit ja keltaiset seinät kolmen vuosikymmenen ajan (Tietopisto 2001).

Kuva 20 Yliopiston käytävän oranssia seinää

Kuva 21

Kuva 22

Yliopiston käytävillä katosta roikkuvat opastekyltit ovat yksinkertaisuudessaan informatiiviset ja selkeät. Ne mielestäni kuvastavat vahvasti yliopiston laitosmaisuuutta ja rakennelman laajuutta. Yliopiston opastejärjestelmä perustuu siihen, miten värejä ja eriaisteisia opastekilpiä on käytetty toimivasti yhteen. Ovet ja seinät ovat pääkäytävillä ja keskusväylällä maalattu omilla tunnusväreillään. Se auttaa käyttäjiä kulkemaan kamppuksessa vaivattomammin ja helpottaa tunnistamaan laitosten eri alueet. Opastekilpien kirjainfontiksi valittiin musta Haas- Helvetica Medium keltaiselle pohjalle, jotta luettavuus olisi paras mahdollinen. Piktogrammeja eli kuvasymboleita on käytetty joissakin keskusväyläopasteissa, jotka olivat apuna kansainvälisiin tilaisuuksiin osallistuville liikkujille. (Rakennushallitus 1975, 54.) Suuret maalatut tunnusnumerot ovat osa Linnanmaan henkeä (Tietopisto 2001.) ja ne on maalattu luentosalien seiniin opastamaan opiskelijoita jo kauempaa löytämään oikealle luennolle (Rakennushallitus 1975, 54).

Aiemmin mainittujen elementtien lisäksi osana yliopiston opastejärjestelmää voidaan mainita lasiseinät sekä valkoiset pilarit, jotka on yhdistetty maalattuihin puhtaaksimurattuihin tiilipintoihin. Lasiseinien suhdemaailma sekä detaljoini ja niissä käytetyt värit ja materiaalit ovat yhtenäiset läpi rakennuksen vanhan osan. Sen lisäksi, että tiilipintojen värit kuuluvat opastejärjestelmään, on myös rakennuksen ovilla tärkeä visuaalinen rooli. Niiden suhteet, muoto, väri ja materiaalit määräävät sen, mikä tila tai kohde kunkin oven takaa on löydettävissä. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 6.) Yliopistolla vieraillessani havaitsin, että muun muassa wc-tilat löytyivät punaisten ovien takaa. Piktogrammeilla informoitiin oliko kyseessä miesten-, naisten- vai inva-wc. Luentosalien ovet oli maalattu vihreiksi, mikä toimii jälleen hyvänä muistisääntöjä opiskelijoille.

Kuva 23 Kuvasta havaittavissa opastejärjestelmään kuuluvat opastekyltit, suurgrafiikkaa, pictogrammit sekä lasiseinää.

Kuva 24 Opastekilpien kirjainfontina on musta Haas- Helvetica Medium keltaisella pohjalla.

Olen huomannut, että nykyään arkkitehtuurissa suositaan selkeästi neutraalimpaa rakentamistyyliä sekä väriskaalaa kuin 70-luvulla. Tällainen eri aikakausina suosimien värien vastakohtaisuus säilyttää mielestäni ympäristömme mielenkiintoisena ja herättää keskusteluja ihmisten välillä. Arvostan Oulun yliopiston rakentamisessa tehtyjä väriarintoja, sillä ne tekevät rakennuksesta uniikin. Värien käyttöä ei pelätty vaan niitä yhdisteltiin yliopistorakennuksessa monipuolisesti ja mutkattomasti. Minuun yliopiston värit ja suuret numerot ovat vaikuttaneet siten, että rakennelma on niiden ansiosta painunut pysyvästi mieleeni.

20

Kuvakollaasi 3 Yliopiston vihreitä käytävätiloja.

Vanhan puolen värimaailma ja värien käyttötapa kuuluu prioriteettiluokkaan 1 (Senaatti-kiinteistöt 2001, 34). Suojeluohjelmassa on listattu rakennuksessa käytetyt värit ja niiden koodit. Halusin selvittää värit koodien takana, jotta saisin käyttää konseptiesani värejä, jotka olisivat alkuperäisiä koodeja vastaavat. Kun hankin tämän hetkiset värikoodit, tulevat niistä toivottavasti myös hyötymään esimerkiksi toimisto, jolta sain yliopistokohteen tutkittavaksi.

Aluksi yritin selvittää värejä itse, mutta koska värikoodit osoittautuivat vanhoiksi, päätin ottaa yhteyttä Tikkurilaan. Lähetin Tikkurilan maali- infoon sähköpostitse suojeluohjelmaan listatut rakennusajankohdan mukaiset värisävyt koodeineen. Pyysin heiltä koodeille vastaavia tällä hetkellä markkinoilla olevia sävyjä. (Heikkinen, A 22.2.2012.) Oikeiden sävyjen löytäminen osoittautui haastavaksi myös Tikkurilan väripalvelulle, sillä pyytämäni värinimet olivat erittäin vanhoja. Osaan niistä saattoi heidän mukaansa löytyä sävymallit, joista he olisivat voineet mitata spektrit, ja muuttaa ne RGB-arvoiksi. He myös ehdottivat, että olisin itse mennyt käymään heidän luonaan alkuperäisten sävymallien kanssa, jos minulla sellaiset sattuisi olemaan. (Hirvi, A-M 23.2.2012.)

Minulla ei ollut kohteen sävymalleja, vaan ainoastaan suojeluohjelmassa listatut koodit. Sanoin luottavani heidän ammattitaitoonsa ja, että minulle riittäisi heidän arvioimansa värikoodit. Heidän ei tarvitsisi lähettää paikan päälle edustajaa, joka selvittäisi värikarttojen kanssa nykyiset, lähimmät värisävyt. (Heikkinen, A 29.2.2012.) Kyseessä ei ole työtoimeksianto vaan tilankäyttösuunnitelmakonseptit, joiden mallinnuksessa haluaisin käyttää mahdollisimman vastaavanlaisia värejä, sillä värit ovat yliopiston yksi suojeltava elementti. Vaikka alkuperäisten värien selvittäminen olikin minulle tärkeää, en silti halunnut työllistää heidän väkeään liikaa.

Myöhemmin Tikkurilalta lähetettiin minulle vastaavat värikoodit. Heidän asiakasvastauksansa oli löytänyt karttoja, joista sävyn pystyi katsomaan. Hän oli katsonut vanhoista alkuperäisistä kartoista silmämääräisesti lähimmän sävyn päivänvalossa, jotka hän merkkasi minun lähettämäni listaan. (Lehto, M 12.3.2012.) Hänen lähettämiensä koodien ja nykyisten värikarttojen avulla hankin Tikkurilan sivuilta värit konseptejani varten. (kts. Liite 2)

Kuva 25 Käytävätila, jossa rohkeaa värien vierekkäin asettelua.

Kuva 26 Ovet ja seinät ovat pääkäytävillä ja keskusväylällä maalattu omilla tunnusväreillään.

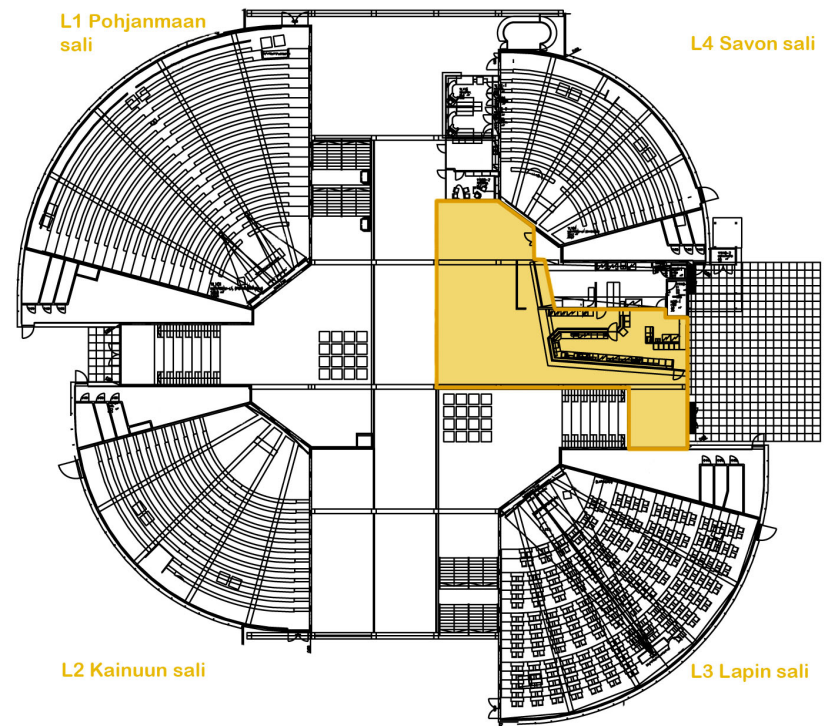
4. Tilankäyttösuunnitelmakonseptit

Koska Oulun yliopiston muotokieli on voimakas, pystyy sen arkkitehtonisen tyylin aistimaan ensi näkemältä. Vaikka sen toiminnallisuuden hahmottamiseen menee enemmän aikaa, pystyy julkisivusta havaitsemaan muun muassa rakennuksen värimaailman. Myös rakennuksen henkeä ja yleistä tunnelmaa pystyy sen ulkoisen olemuksen kautta havainnoimaan. Päätin tilasuunnittelussani tuoda rakennuksen ulkoisen olemuksen, kuten sen värimaailman ja rakennuksen hengen voimakkaammin sisätiloihin. Halusin toteuttaa ajatuksen siten, että julkisivun värit ja niiden rohkea yhdistely siirtyivät valitsemani tilan sisustukseen, kuten kalusteisiin ja pintoihin. Suunnittelussani hyödynsin rakennuksen arkkitehtuurillisia lähtökohtia ja pyrin yhdistämään niitä omiin tilasta tehtyihin havaintoihini ja päätelmiini. Tilankäyttösuunnitelmakonsepteissani yhdistyivät nykyajan tarpeet ja rakennuksen henki.

4.1 Muutoskohteen esittely ja valintaperustelut

Tila, johon tein sisustussuunnitelmakonseptit sijaitsee Linnanmaan yliopiston vanhasa osassa. Tila on aktiivisesti päivittäisessä käytössä ja se on erityisesti opiskelijoiden seurustelu- ja kohtaamispaikka. Kyseessä on yliopiston aulakahvila, joka sijoittuu neljän suuren luentosalin (Pohjanmaansali, Kainuunsali, Lapinsali ja Savonsali) keskelle. Kyseinen aulakahvila/-ravintola sekä sitä ympäröivät luentosalit kuuluivat Linnanmaan rakennelman ensimmäiseen rakennusvaiheeseen. Pyysin työharjoittelupaikastani kyseisen tilan ja sitä ympäröivien luentosalien tarkan tämän hetkisen pohjakuvan. Minulle lähetettiin kohteesta DWG- tiedosto, jonka siirsin ArchiCadiin pystyäkseen aloittamaan kahvilan mallintamisen.

Kohteena aulakahvila oli kiinnostava, sillä sen tämän hetkistä sisustusta oli mielenkiintoista verrata alkuperäiseen, mikä oli tunnelmaltaan täysin erilainen kuin se on tänä päivänä. Päädyin kyseiseen kohteeseen hankitun tutkimusmateriaalini sekä tilan tämän hetkisen tilanteen analysoinnin kautta. Pohdin asioita, joita arkkitehtuurikilpailun suunnittelutehtävässä odotettiin suunnittelijoilta ja halusin valita tilan, jossa oleskelun mahdollisuus ja sosiaalinen kanssakäyminen yhdistyvät. Valitsin aulakahvilan suunnittelun kohteeksi, koska mielestäni kyseisen tilan viihtyisyyteen on helppo vaikuttaa. Jo arkkitehtuurikilpailun tehtävänannossa suunnittelijoiden haluttiin vaikuttavan käyttösunnitelmissaan henkilökunnan sekä opiskelijoiden viihtyisyyteen (Vuorinen 2005, 118). Halusin jatkaa kyseistä ajatusta omassa suunnittelutyössäni ja löytää ne elementit, joilla kahvilasta saadaan viihtyisämpi ja myös sosiaalistuminen sen myötä lisääntyisi.

Kuva 27 Pohjakuvaan keltaisella merkitty aulakahvila

Aulakahvila kuuluu prioriteettiluokkaan 1A mikä tarkoittaa sitä, että se kuuluu rakennuksessa tiloihin, jotka sisältävät eniten säilytettäviä ominaispiirteitä (Senaatti-kiinteistöt 2001, 7). Tästä johtuen tila on kohteena haastava, koska on onnistuttava pienillä muutoksilla luomaan kaksi erilaista tilankäyttösuunnitelmaa. Tein kaksi konseptia aulakahvilasta, sillä halusin saada aikaiseksi vertailua ja antaa vaihtoehtoiset suunnitelmat yhden konseptin sijaan. Kolme konseptia tuntui aikamäärään nähden paljolta, koska halusin tehdä konseptit perustellusti ja tarkkaan harkitusti.

Aulakahvila kuuluu tiloihin, jotka on tarkoitus säilyttää lähes kokonaan tai vähintään tärkeimpien ominaispiirteiden osalta alkuperäistä muistuttavassa tilassa. Rakenteita ja pintoja saadaan uusia vain jos alkuperäinen visuaalinen ilme onnistutaan säilyttämään. (Senaatti-kiinteistöt 2001, 7.) Koska tila on erityisen suojeltu, pyrin suunnittelussani käyttäjälähtöisesti ja kalustevalintojen sekä niiden sijoittelun kautta toteuttamaan sisustuskonseptini. Käyttäjälähtöisyys on mielestäni hyvä lähestymistapa kyseisessä kohteessa, sillä minun tulee ottaa huomioon suunnitelmissani tilan toiminnallisuus sekä käyttäjien liikkuminen.

Koska yliopiston keskusväylä on selkeästi rakennettu kohtaamispaikaksi opiskelijoille, halusin valita kohteen joka sijoittuu sen varrelle. Halusin valita tilan, jonka suunnittelun kautta pystyisin myös saamaan erilaisilla visuaalisilla valinnoilla houkuttelevuutta. Mielestäni on aina hyvä suunnittelun kautta vaikuttaa tilojen mielenkiintoisuuteen sitä herättävillä elementeillä. Kahvilassa tulee säilyttää sen yleisilmeeseen vaikuttavat tekijät, kuten tilan avaruus, seinien värit, lattioiden alkuperäiset materiaalit, valaistus sekä ennen kaikkea kaikki sen rakenteelliset elementit. Näin ollen houkuttelevuuteen ja viihtyisyyteen pystyn vaikuttamaan liikuteltavien elementtien sekä yksityiskohtien kautta.

Yliopiston opastejärjestelmän piktorammit on tehty yliopistolle erityisesti kansainvälisiä vieraita ajatellen. Koska esimerkiksi katosta roikkuviin keltaisiin opastekyltteihin on kirjoitettu suomenkielellä on hyvä, että käytäville on sijoitettu myös kuvia informatiivisuuden lisäämiseksi. Yleisesti kahviloiden kansainvälisyys näkyy mielestäni sen tuotteistuksessa sekä asiakkaiden toiminnan opastamisessa. Myös kansainvälisillä markkinoilla tunnetuksi tulleiden kalusteiden käyttäminen kahvilassa on hyvä keino saada aikaiseksi keskusteluja esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden sekä suomalaisten opiskelijoiden välillä. Valitsin aulakahvilan suunnittelun kohteeksi edesauttaakseni myös kansainvälistä sosiaalistumista. Erilaisia keskusteluja herättävät elementit käyttäjien ympärillä saavat aikaan sosiaalista kanssakäyntiä. Mielenkiintoa herättävä miljöö myös lisää asiakkaiden viihtymistä tilassa.

Aulakahvila vaikutti kohteena hyvältä erityisesti sen sijainnin kannalta. Tahdoin tilan olevan jatkuvassa käytössä, jotta omien havaintojen tekeminen tilassa olisi mahdollisimman tuottoisaa. Tämän lisäksi kahvilan niin sanotusti traditionaalinen ilme sai minut valitsemaan sen. Mielestäni kahvilan linjasto kalustevalintoihin on hyvin perinteinen ja turvallinen kokonaisuus. Kahvilan sisustuksessa on selkeästi haluttu painottaa enemmän sen istumapaikkojen määrään kuin yleiseen tunnelmaan, johon mielestäni vaikuttaa myös tuolien runsaus. Tavoitteenani on löytää ratkaisut erilaisen tunnelman luomiseen sekä pyrkiä korostamaan kahvilan erinomaista sijaintia muutoksien avulla.

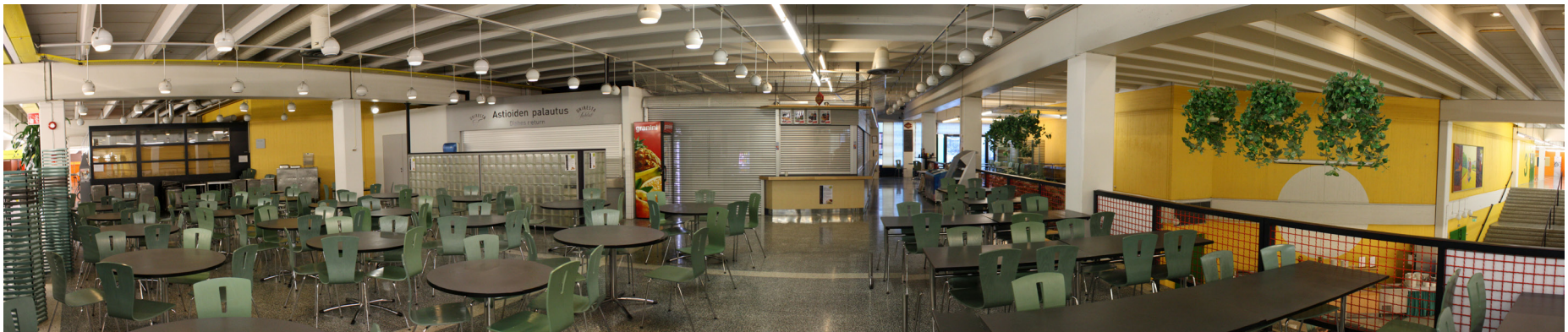
4.2 Havainnointia Linnanmaan yliopiston aulakahvilassa

Pidin yliopiston aulakahvilan tilankäyttösuunnittelun tärkeimpinä reunaehtoina toiminnallisuutta, visuaalisuutta sekä rakennuksen hengen tuomista sisätiloihin. Halusin ottaa huomioon suunnittelutyössäni erityisesti kalusteiden monipuolisuuden. Tilan toiminnallisuudella tarkoitan käyttäjien liikkumista tilassa, kiertosuuntaa sekä käyttäjien asettautumista. Halusin siis painottaa aulakahvilan suunnittelussa käyttäjälähtöisyyttä. Hankitun kirjallisen aineiston ja internetlähteiden lisäksi tein kenttätutkimusta aulakahvilassa. Havainnoimalla paikan päällä käyttäjien toimintaa, on suunnittelutyölläni erilaista perustelutusta. Sen myötä olen myös itse saanut konkreettisesti kokea palvelutapahtuman kahvilassa, mikä auttoi minua tekemään parannusehdotuksia tämän hetkiseen tilanteeseen.

Tein havainnointia aulakahvilassa perjantaina 17.2.2012 kello 9.30- 10.30 välisenä aikana. Havainnoinnin alussa tila oli melko tyhjiällä ja siellä oli minun lisäksi vain muutama asiakas. Aloitin laskemalla pöydät, joita tilaan oli sijoitettu, minkä perusteella pyrin selvittämään kaikkien pöytien tarpeellisuutta, käytännöllisyyttä sekä sijoittelua. Kohteessa oli 26 kappaletta pyöreitä ja 11 kappaletta neljän istuttavia suorakulmaisia pöytiä. Pyöreissä pöydissä tuoleja oli 5-6 kappaletta pöytää kohden. Totesin, että tilan kaikki pyöreät pöydät eivät ole tarpeellisia kahvilan kävijämäärään nähden. Niiden runsaus vaikutti merkittävästi tunnelmaan ja asiakkaiden liikkumiseen. Vaikka kaiken kaikkiaan käyttäjiä kahvilalla on paljon, he kuluttavat keskimäärin 15 minuuttia ajastaan tilassa olemiseen. Tällöin useat opiskelijat kerrallaan eivät todennäköisesti ehdi istuskelemaan kahvilassa samanaikaisesti.

Aulakahvila ei ole opiskelijoiden rentoutumispaikka eikä myöskään tila, jossa vietetään pitkään aikaa. Kahvila toimii jutustelu- ja välipalan syömispaikkana. Tila on paikka, jossa halutaan vaihtaa kuulumisia kavereiden kesken kahvikupin äärellä. Tilan käyttäjät olivat yksin, kaksin tai 3-5 hengen ryhmissä, joten senkin puolesta tilassa voisi mielestäni olla enemmän vaihtelevuutta ja monipuolisuutta kalusteiden ja niiden sijoittelun suhteen. Yksin istuvat joko joivat kahvia, levittivät pöydälle koulupapereita tai tekivät jotain kannettavan tietokoneen äärellä. Eli he halusivat asettautua tilaan kenties pidemmäksi aikaa. Kun taas kahdestaan istuskelevat ja siitä isommat ryhmät kävivät kahvilassa jutustelemassa ja syömässä evästä.

Havaitsin, että keskimäärin noin puolet kävijöistä haki kahvilasta eväitä, mutta eivät jääneet tilaan niitä syömään. Tämä kuvastaa mielestäni nykypäivän hektistä elämäntyyliä, jossa ihmiset ovat kiireisiä ja eväät syödään ikään kuin ”lennossa” eikä kahvin juonti tai välipalan syönti ole nautinto vaan rutiini. Niitä napataan mukaan, jotta saadaan lisäenergiaa jaksamaan päivässä eteenpäin. On mahdotonta pystyä vaikuttamaan ihmisten kiireelliseen elämäntyyliin, mutta sen sijaan voin pyrkiä tilan viihtyvyuden lisäämisellä edesauttamaan myös näitä kiireisiä yksilöitä jäämään kahvilaan.

Kuva 28 Panoraama- kuva aulakahvilasta

Kahvilan läheisyyteen saavuttaessa pystyy selkeästi havaitsemaan tilan ”pääsisäänkäynnin”, josta myös itse tulin aulakahvilaan. Palvelutiskin linjasto lähtee tilan toisesta päästä, mikä on helppo huomata astuttaessa tilaan, sillä pääsisäänkäynnistä on suora kulkuyhteys linjastolle. Linjasto on kaikilta toiminnoiltaan hyvä ja looginen, mutta sen muoto ja sijoittuminen tilassa ei ole mielestäni paras mahdollinen. Mielestäni linjaston sijainti vaikuttaa tilan avaruuden vähentymiseen. Myös keskusväylän ja kahvilan erottavat tilanjakajat vähentävät rakennuksen avaraa yleisilmettä (kts.kuva 40 s.33). Oman palvelutapahtuman jälkeen havainnoidessani muiden käyttäjien liikkumista tilassa huomasin, että linjasto jatkuu myös käyttämäni linjaston vastakkaisella puolella. Toinen linjasto ei ollut selkeästi näkyvässä, vaan näytti siltä, kuin käyttäjät olisivat menneet henkilökunnan tiloihin. Palvelutiskistä tulisi tehdä yhtenäisempi, jotta myös uudet käyttäjät pystyvät havaitsemaan ensi näkemältä mistä palvelu alkaa ja mihin se päättyy. Tällä hetkellä toista linjastoa osaavat käyttää ainoastaan kahvilassa aiemmin asioineet käyttäjät.

Kahvilan astioiden palautuspiste oli helposti havaittavissa. Piste on yläpuolella lukea isolla ”Astioiden palautus” sekä sen alapuolella ”Dishes return”. Englanninkielisellä tekstillä on selkeästi haluttu huomioida kansainväliset vieraat. Astioiden palautuspiste on toimiva, sillä sinne pääsy ja siltä poistuminen on sujuvaa. Astioiden palautus ei ole esteettinen tapahtuma, sillä siinä käsitellään jätteitä ja likaisia astioita. Sen vuoksi tämän hetkinen pisteen sijoituspaikka vie mielestäni liikaa huomiota. Tapahtumaa on haluttu hienovaraisesti peittää lasitetulla seinämällä. Tilan avaruus on säilytetty ja samalla on onnistuttu saamaan näköeste pisteessä tapahtuvalle toiminnalle. Mielestäni palautuspiste pitäisi sijoittaa kohtaan, jossa se ei saisi elementtinä niin suurta huomiota kuin tällä hetkellä. Asiakkaiden ja henkilökunnan välille ei saa syntyä yhteentörmäyksiä, joten minun tulee suunnittelussani ottaa se huomioon. Pisteeseen siivoamisesta ei saa myöskään syntyä henkilökunnalle ylimääräistä vaivaa.

4.3 Tilassa tehtävät muutokset

Mitä tulee tilassa tehtäviin kalustevalintoihin, mielestäni tilan kalusteiden muotokielen olisi hyvä kulkea jollakin tavalla samassa linjassa rakennuksen kanssa. Erityisesti tilan tuolit ovat hengeltään erilaiset rakennuksen arkkitehtuuriin nähden. Kahvilan vihreät tuolit ovat hyvät ja ryhdikkäät istua, mutta eivät visuaalisesti toimi rakennuksen tunnelman kanssa. Tuolit ovat toiminnallisuudeltaan tämän hetkisten tarpeiden mukaiset, millä tarkoitan sitä, että opiskelijat käyttävät tuoleja lyhyen ajan eikä niitä ole tarkoitettu pidempi aikaiseen istuskeluun.

Arvioin tarvittavaa kalustemäärää aulakahvilassa ja aion monipuolistaa valikoimaa, jota se palvelisi kaikkia käyttäjiä. Pyrin tekemään tilasta avaran tuntuksen poistamalla omasta mielestäni ylimääräiset kalusteet ja elementit. Niiden muoto ja materiaali on mielestäni hyvin perinteinen vaihtoehto tämän tyyliin tilankäyttöratkaisuihin. Kun kalusteita lähdetään vaihtamaan, on otettava huomioon yliopiston arkkitehtuuri ja henki, sillä myös kalustevalinnat vaikuttavat vahvasti rakennuksen tunnelmaan. Tuolien ulkomuodossa ja värissä tulee näkyä rakennuksen rohkeaa ja mutkaton arkkitehtuuri.

Koska jo lähtökohtatilanteen suunnittelussa pyrittiin rakennustyyppeihin, jotka sallivat hyvin erilaisten yliopistossa esiintyvien huonetilojen sijoittelun, suuren suunnitteluaikaisen joustavuuden ja myöhemmän muunneltavuuden (Vuorinen 2011, 45), haluan soveltaa kyseistä ajatusta myös tilankäyttösuunnittelussa. Joustavuudella tarkoitettiin sitä, että yliopiston arkkitehtuuri voisi omaksua minkä tahansa järjestyksen (Vuorinen 2005, 85). Erilaisia järjestysvaihtoehtoja voi tilasuunnittelussa toteuttaa juurikin tuomalla sinne eri käyttötarkoitukseen sekä erikokoisille käyttäjäryhmille tarkoitettuja tuoli- ja pöytäryhmiä. Vaihtoehtoisia tuoleja sekä pöytiä henkilökunta pystyisi sijoittamaan haluamallaan tavalla. Kalustevalinnoilla pyrin saamaan tilaan mielenkiintoa ja monipuolisuutta. Itse toteutan konseptiäni yhden mielestäni toimivimman kalustejärjestyksen.

Teen yhden palvelutiskivaihtoehdon, joka tulee muuttamaan asiakkaiden tämän hetkistä liikkumista tilassa. Vaikka kyseessä on yksi palvelutiskivaihtoehto, teen molempiin konsepteihin erilaisen visuaalisen ilmeen. Teen visualisoinnin siten, että sen ilme ja kahvilan muu kokonaisuus tukevat toisiaan. Linjaston on oltava helposti huomattavissa keskusväylältä. Toiminta tiskin alkupisteestä maksupisteeseen tulee selvitä asiakkaalle heti väylältä tilaan saavuttaessa. On tärkeää, että linjasto herättää mielenkiinnon sekä sen visuaaliselta että toiminnalliselta ilmeeltään. Toteutan palvelutiskin huomiottaen sen loogisuuden, jotta myös uusien asiakkaiden on helppo havaita sen toiminnallisuus.

Otan huomioon suunnittelutyössäni yliopiston kansainvälisyyden löytämällä keinon, jolla informoidaan kansainvälisiä asiakkaita liikkumaan kahvilassa. Kehitän muun muassa astioidenpalautuspisteen paikan informointia. Etsin keinon, jossa yhdistyvät sekä ulkomaalaisten vieraiden huomioiminen että yliopiston tämän hetkinen opastejärjestelmä. Haluan jatkaa yliopiston toimivaa opastejärjestelmää ja tuoda sen jollakin tavalla myös aulakahvilaan.

Vierailuni kahvilassa antoi vahvistusta aiemmalle pohdinnalle mahdollisista muutoksista. Sain myös sen myötä lisäideoita suunnittelutyötäni varten. Kahvilassa tulee olla paikka syrjässä muilta asiakkailta, johon muun muassa kannettavan tietokoneen kanssa asioivat käyttäjät voivat asettua. Kohteessa on oltava myös pöytäryhmät, jotka on sijoitettu kahvilaan niin, että asiakkaat voivat poistua tilasta nopeasti ja vaivattomasti. Kyseiset pöytäryhmät on tarkoitettu erityisesti huomioiden kiireiset sekä kahdestaan istuvat käyttäjät. Näiden osioiden lisäksi on tilassa oltava runsaasti pöytiä tuoleineen, joiden käyttäjät haluavat tulla kahvilaan seurustelemaan ja viihtymään.

Kuva 29 Aulakahvila 1970-luvulla

Kuva 30 Aulakahvila vuonna 2012

4.4 Tilankäyttösuunnitelmakonseptien suunnittelu ja ideointi

Aloitin suunnittelutyöni etsimällä kuvia jo olemassa olevista kahvila- ja aulatiloista, joista voisin saada ideoita yliopiston aulakahvilan visualisointiin sekä kalustevalintoihin. Jo ennen ideakuvien etsimistä minulla oli ajatuksia kahvilaan tulevista muutoksista, kuten erilaisista kalusteryhmistä ja niiden sijoittelusta. Ideakuvien kautta halusin löytää muun muassa tuoli- ja pöytäryhmät, jotka luovat keskenään muotojen välisiä kontrasteja. Kalusteiden tuli olla tyyliältään ja hengeltään rakennukseen sopivat. Tavoitteenani oli käyttää suunnittelussa ainoastaan selkeitä muotoja ja värejä. Halusin luoda toimivan tasapainon pyöreiden sekä kulmikkaiden muotojen välille. En halunnut korostaa yliopiston laatikkomaisuutta konsepteissani liikaa, sillä kokonaisuudesta olisi mielestäni tullut kova ja se olisi vaikuttanut tilan viihtyisyyteen merkittävästi. Sen vuoksi halusin yhdistellä muun muassa pyöreälinjaisia tuoleja neliönmuotoisiin pöytiin ja päinvastoin.

Aulakahvilassa tekemieni havaintojen perusteella totesin, että kalusteita voisi olla vähemmän tämän hetkiseen tilanteeseen verrattuna. Vaikka kahvilan käyttäjäryhmä on suuri, vain murto-osa käyttäjistä oli tilassa samanaikaisesti. Kahvilan lisäksi sijaitsee alakerrassa aularavintola, missä on runsaasti istuma- ja pöytätilaa. Halusin suunnittelussani vähentää reilusti istumapaikkojen määrää ja myös monipuolistaa valikoimaa. Runsas kalusteiden määrä vaikuttaa kahvilan toiminnallisuuteen sekä tunnelmaan negatiivisesti. Asiakkaiden on vaikea liikkua tilassa, sillä heidän täytyy väistellä tuoleja päästäkseen istumaan.

Tällä hetkellä kohteessa on siis 26 kappaletta pyöreitä ja 11 kappaletta neljän istuttavia suorakulmaisia pöytiä. Istumapaikkoja on yhteensä 174. Koska tilankäyttösuunnitelmissani halusin valita kalusteet siten, että ne palvelevat erikokoisia käyttäjäryhmiä, vaikuttaa se merkittävästi siihen, että kalusteita on tilassa vähemmän. Sijoitin tilaan muun muassa kahden hengen baaripöytäryhmiä, jotta tilassa on paikka yksin tai kahdestaan kahvilassa asioiville käyttäjille. Baaripöytä ratkaisuna toimii mielestäni hyvin tämän tyyliisessä kohteessa, joka sijaitsee hyvin vilkkaan käytävän varrella. Baaripöydät tuoleineen kuvastavat mielestäni menevää elämäntyyliä.

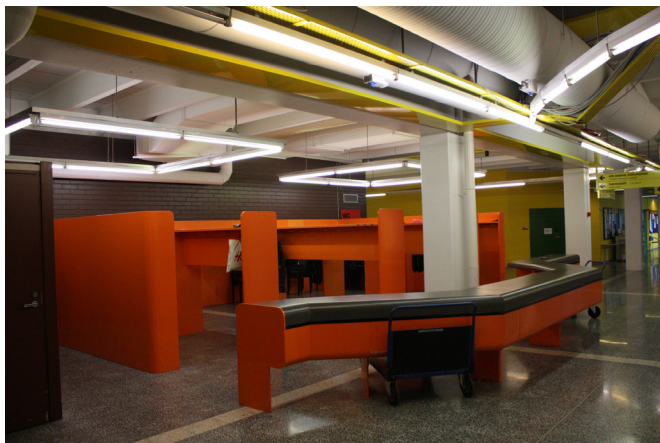

Kuvakollaasi 4 Ideakuvia kalusteryhmistä

Aulakahvilan suojeltavat elementit pyrin mallintamaan alkuperäistä ilmettä vastaaviksi. Konsepteissani halusin vaikuttaa erityisesti aulakahvilan visuaaliseen ilmeeseen, palvelulinjaston toiminnallisuuteen sekä astioidenpalautuspisteen uudistamiseen. Visuaalisuudessa painotin rakennuksen hengen tuomista modernilla tavalla kahvilan sisustukseen. Palvelulinjaston muotokieleen sain idean keskusväylän varrella sijaitsevasta oranssista kalusteesta naulakoiden läheisyydestä. Halusin saada linjastoon aitoja yliopistossa jo käytettyjä muotoja, joten päätin hyödyntää kyseistä elementtiä konsepteissani. (kts. kuva 31)

Konsepteissani en halunnut puuttua henkilökunnantiloihin vaan painotin suunnitteluni asiakkaiden käyttämiin tiloihin. En havainnoidessani päässyt lähemmäksi henkilökunnan toimintaa, joten keskityin enemmän kahvilan asiakkaiden käyttäytymiseen. Elementti, jonka suunnittelussa minun oli kuitenkin myös huomioitava henkilökunnan toimintaa oli astioidenpalautuspiste ja sen sijainti. Pistettä suunnitellessani huomioin henkilökunnan sen hetkisen sijainnin ja suunnittelin astioiden palautuksen paikan sen mukaan. Totesin astioiden parhaaksi palautuspaikaksi ikkunoiden sekä henkilökunnan tilan läheisyydessä olevan osion, koska tällöin tapahtuma on lähellä henkilökuntaa. Kyseisessä paikassa palautuspiste ei kerää elementtinä niin paljon huomiota kuin lähtötilanteessa.

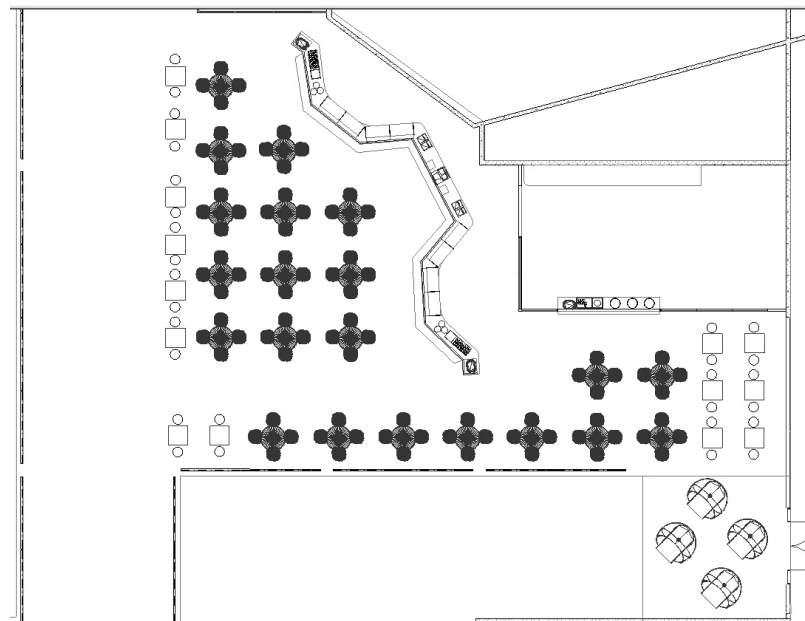
Astioiden palautuspisteen paikan vaihtaminen muuttaa asiakkaiden tilassa liikkumista huomattavasti. Tärkeää toimintaa suunnitellessa oli huomioida, ettei henkilökunnan ja asiakkaiden välillä synny törmäyksiä. Suunnitelmissa tapahtuman ympärille jää paljon tilaa ja henkilökunta pystyy siivoamaan palautuspisteen omista tiloistaan käsin. Työntekijöiden toiminta painottuu pääasiassa palvelutiskin taakse sekä heille tarkoitettuun osioon.

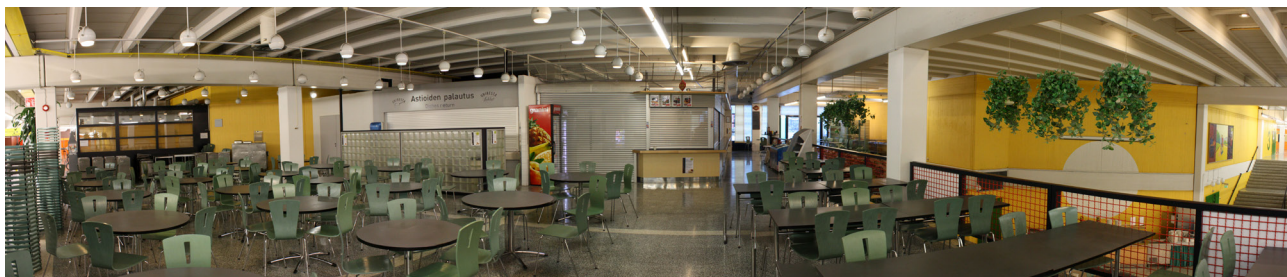
Kuva 31 Naulakkojen yhteydessä taso, josta aulakahvilan linjaston muoto lähtöisin.

Jo tilassa havainnoidessani oli minulla ajatuksia kalusteiden sijoittelusta ja järjestyksestä. Suunnittelin kalusteiden sijoittumisen ja määrän omien tuntemusten sekä päätelmien pohjalta. Istumapaikkojen määrä väheni alkuperäisestä 174 tuolista 116 tuoliin. Mielestäni tilan viihtyisyyden lisäämiseksi oli kalusteiden määrää vähennettävä. Halusin tehdä yhden mielestäni toimivimman kalustejärjestyksen, sillä suunnittelussani ei ollut tavoitteena monipuolisen kalustesijoittelun toteutuminen, vaan käyttäjien tarpeiden huomioiminen sekä viihtyisyyden lisääminen.

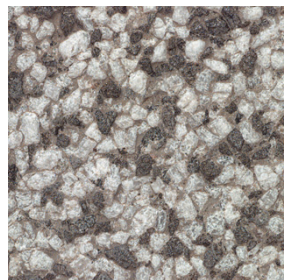
Molempiin tilankäyttösuunnitelmakonsepteihini yhteisiksi elementeiksi halusin toteuttaa muodoltaan ja toiminnaltaan samanlaisen palvelulinjaston, astioidenpalautuspisteen sijainnin sekä kalustesijoittelun. Nämä elementit pystyy havaitsemaan pohjakuvas- ta (kts. kuva 32). Konsepteja mallintaessani totesin nämä elementit hyväiksi ja toimiviksi, joten toteutin niiden saman toiminnan molemmissa konsepteissa. Näkyvimvät muutokset ja konseptien erilaisuus näkyy yleisessä tunnelmassa, yksityiskohdissa sekä kalustevalinnoissa. Halusin tehdä konsepteista erilaiset myös värimaailman suhteen. Tavoitteenani oli toteuttaa kaksi erityylistä konseptia, joiden sisustusratkaisut perustuivat jollakin tavalla yliopiston suunnittelufilosofiaan, arkkitehtuuriin tai rakennuksen henkeen. Tutkimusaineistoni sekä omien päätelmieni myötä toteutin 3D- mallinnetut esityskuvat konsepteistani.

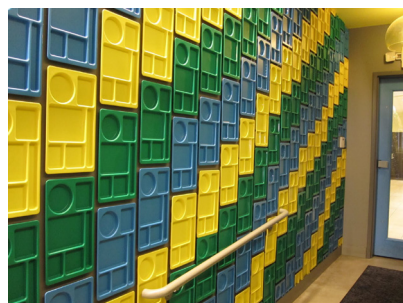
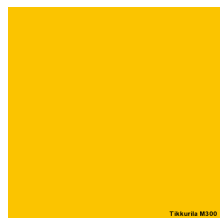
Kuva 32 Kahvilan pohjakuvas- ta havaittavissa kalustesijoittelua, palvelulinjasto sekä astioidenpalautuspiste.

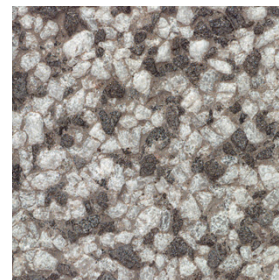
Kuvakollaasi 5 Lähtötilanne kuvia aulakahvilasta.

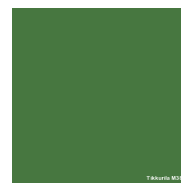
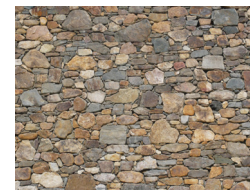
Konsepti 1

Kuvakollaasi 6 Ideataulu konsepti 1- Väripilkku

Konsepti 2

Kuvakollaasi 7 Ideataulu konsepti 2- Luonnonlähteistä

4.3.1 Konsepti 1- Väripilkku

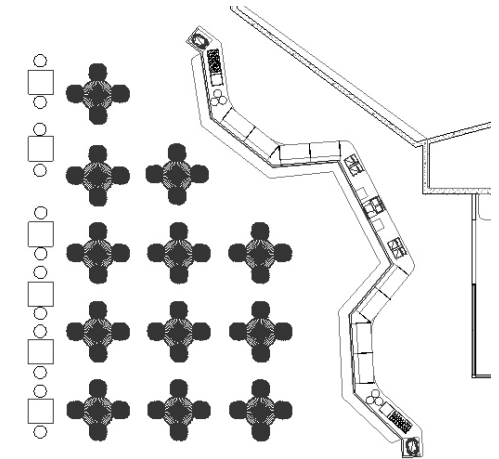
Halusin jatkaa yliopiston helppoa tunnistettavuutta sisustuksessa, joten kirkas värimaailma toimi tämän konseptin lähtökohtana. Päätin yhdistellä rohkeasti värejä keskenään ja käyttää niitä runsaasti koskematta yliopiston suojeltuihin rakenteisiin, kuten kantaviin seiniin, pilareihin ja lattiaan. Sen sijaan runsas värien käyttö painottui tuoleihin sekä palvelulinjastoon. Palvelulinjasto on vuorattu retrohenkisillä muovitarjottimilla ja se toimii tilassa katseenvangitsijana. Tarjottimet ovat väreiltään, materiaailtaan sekä muotokieleltään yliopiston arkkitehtuurin henkeen sopivat, sillä mielestäni ne henkivät voimakkaasti 70-lukua. Kuten aiemmin mainitsin, linjaston muotokieli tulee keskusväylän varrella sijaitsevasta naulakko ryhmän tasosta.

Tavoitteenani oli tehdä linjastosta yhtenäinen muodoltaan ja sijainniltaan helposti havaittava. Käytin naulakkoryhmän tason muotoa tehden siitä vielä peilikuvan, jotta sain tiskistä toiminnaltaan sellaisen kuin olin suunnitellut. Otin linjaston sijoittamisessa huomioon havainnoidessani tehdyt toteamukset. Huomasin, että kahvilaan saapui asiakkaita kahdesta suunnasta, joten linjaston toiminta perustuu siihen, että asiakas pystyy aloittamaan ostotapahtuman molemmista päistä (kts. kuva 34). Halusin jatkaa alkuperäisen linjaston ajatusta siitä, että asiakas pystyy noutamaan kahvia ja muita elintarvikkeita kahdesta paikasta. Nyt linjasto on yhtenäisempi. Asiakkaiden toiminta linjastolla etenee tarjottimen ottamisesta maksutapahtumaan.

Tässä konseptissa halusin huomioida yliopiston kansainvälisyyttä tuomalla aulakahvilaan jo muualla rakennuksessa käytetyn opastejärjestelmän. Toin erityisesti rakennuksen käytävillä käytetyn opastekyltin (kts. kuva 24, s.19), jonka muokkasin kahvilaan sopivaksi. Kyltissä on käytetty selkeitä kuvasymboleita kuvaamaan eri toimintoja, kuten kahvi-, maksu- sekä astioidenpalautuspisteen. Mielestäni linjaston alkupisteet ovat niin selkeästi havaittavissa, että niiden informointiin ei tarvita opastekylttejä. On riittävää, että maksupisteestä sekä astioidenpalautuksen sijainnista informoidaan asiakkaita.

Kuva 33 Linjaston toinen lähtöpiste

Kuva 34

Koska Linnanmaan rakennelman suunnittelussa korostettiin toiminnallisuuden lisäksi myös käytännöllisyyttä, tuli sen arkkitehtuurissa huomioida erityisesti materiaaliset tekijät (Vuorinen 2005, 84). Halusin jatkaa yliopiston rakennuksen käytännöllisyyden korostamista ottamalla huomioon aulakahvilan kalusteiden sopivuuden erikokoisille ryhmille. Otin huomioon myös tuoleja valitessani niissä käytetyt materiaalit. Mielestäni muovikalusteet ovat tätä päivää ja halusin valita pyöreän muotoisia tuoleja luomaan pehmeyttä muuten laatikkomaiseen ympäristöön. Pyöreille muodoille vastapainoksi toin rakennukselle ominaista kulmikkuutta palvelulinjastoon sekä kahvipöytiin ja baarituoletiin.

Panton- tuolien avulla onnistuin yhdistämään rakennuksen hengen ja käyttäjien tämän hetkiset tarpeet modernilla tavalla. Panton- tuolien sarjatuotanto alkoi vuonna 1967 (Vitra 2012.) ja samana vuonna julistettiin arkkitehtuurikilpailu Oulun yliopiston käyttösuunnittelua varten alkaneeksi (Salo & Lackman 1998, 213). Sen vuoksi, halusin valita tilaan tuolin, jonka suunnittelu on samalta aikakaudelta kuin itse kohde. Tällöin varmistin oikeanlaisen tunnelman toteutumisen tilassa, sillä Panton- tuolissa yhdistyvät mielestäni tuon ajan henkeen sopiva muotokieli sekä rohkea värien käyttö (kts. kuva 35). Halusin laittaa kyseistä tuolia kolmena eri värisenä tuomaan raikkautta ja mielenkiintoa. En halunnut asetella tuoleja tasaisesti väreittäin, vaan sekoitin niitä spontaanisti, jolloin yleisilmeestä tuli räväkämpi. Tuoleja on tilassa yhteensä 84 kappaletta.

Kuva 35

Kuva 36

Kuvakollaasi 8 Opastekylteissä käytetyt symbolit.

Panton tuolien lisäksi sijoitin tilan hiljaisimpaan osaan 4 kappaletta Eero Aarnion Bubble-tuoleja ajatellen asiakkaita, jotka tulivat kahvilaan kannettavan tietokoneen kanssa (kts. kuva 37). Valitsin kyseiset kalusteet, koska ne ovat läpinäkyviä ja katosta roikkuvia, jolloin avaran ilmeen säilyminen toteutuu tilassa. Omaa rauhaa kaipaaville osio toimii nurkkauksena, jossa voi antaa aikaa itselle rentoutumisen tai koulutöiden tekemisen merkeissä. Valitsin kyseisen paikan Bubble-tuoleille, koska kahvilassa havainnoidessani huomasin sen olevan hiljaisin sekä vähäisimmässä käytössä oleva tila. Vaikka tuolit ovat sijoittuneet ulko- ovien ja portaiden väliin, ei se tule vaikuttamaan osion rauhallisuuteen. Havainnoidessani kahvilassa totesin, ettei varsinkaan ulko- ovia avattu kertaakaan ja portaita pitkin kuljettiin hyvin harvoin. Sen vuoksi, kyseinen nurkkaus oli mielestäni paras mahdollinen kohde sijoittaa tämä tuoliryhmä. Kuvaa portaista ja ulko-ovista voi katsoa kuvakollaasista 5 sivulta 29.

Astioidenpalautuspisteessä asiakas aloittaa toimintansa ikkunoiden puoleisesta päästä. Tapahtuma etenee seka- ja biojäte roskien laittamisesta aterimien, lautasten, muki- en ja tarjottimien palautukseen. Pisteestä informoidaan asiakkaita kuvassa näkyvällä opastekyltillä.

Kuva 38

Kuva 37

33

Baaripöytäryhmät ovat pääasiallisesti tarkoitettu tilassa kahdestaan asioiville asiakasryhmille. Mustat baaripöydät ovat tällä hetkellä keskusväylän varrella sijaitsevia pöytiä, joita päätin hyödyntää konseptissani. Halusin laittaa baaripöytiä tuoleineen eri puolille tilaa luodakseni mielenkiintoisen kokonaisuuden. Baaripöytiä on tilassa yhteensä 14 kappaletta ja jokaisessa pöydässä on kaksi tuolia. Bubble-tuolien läheisyydessä on 6 pöytää tuoleineen sijoitettuna ikkunan viereen. Kahvilan asiakkaat voivat katsella ulos kahvittelu- ja seurustelutuokion aikana kyseisessä osassa. Loput 8 pöytää tuoleineen ovat lähellä keskusväylää, josta pikaisesti kahvilassa asioivien on helppo lähteä esimerkiksi luennolle. Tuolit on aseteltu pöytien ääreen keskusväylän suuntaisesti, jotta poistuminen kahvilasta on sujuvaa ja asiakkaat eivät ole muiden väylällä kulkevien tiellä.

Kuva 39 Mustia baaripöytiä.

Kuva 40 Vihreät tilanjakajat.

Baaripöytien tuoleissa halusin jatkaa samaa räväkkää värien käyttöä. Tuolit toimivat väripilkkaina keskusväylän varrella ja houkuttelevat yliopiston käyttäjiä kahvilaan. Mustat baaripöydät luovat mielestäni toimivan kontrastin valkoisten neliömuotoisten kahvipöytien rinnalle. Näin keskusväylällä sijaitsevat baaripöydät saatiin tarpeelliseen hyötykäyttöön, sillä luulen, että aulakahvilan yhteydessä ne ovat aktiivisemmassa käytössä.

Tämä konsepti perustui yleisilmeen räväkkyytteen, mielenkiintoisiin yksityiskohtiin sekä muotojen välisiin kontrasteihin. Konsepti toimii esimerkkinä yliopiston erittäin tunnistettavissa olevasta värien käytöstä. Väripilkku- konseptiin toin yliopiston toimivaa opastejärjestelmää toteuttaen samalla avaran yleisilmeen tilassa. Yleisilmeestä saatiin lähtötilannetta avarampi poistamalla keskusväylän ja kahvilan välissä olevat tilanjakajat korvaten ne baaripöytäryhmillä. Myös ikkunoiden tuomisella paremmin esiin sain tilaan lisää valoa ja tilan tuntua. Kyseinen kokonaisuus tukee mielestäni kampusrakennuksen henkeä omalla pirteällä tyylillään.

Kuva 42

4.3.2 Konsepti 2- Luonnonläheistä

Lähtökohtana tämän konseptin toteutuksessa oli saada yleisilmeestä ensimmäistä konseptia maanläheisempi. Halusin ottaa tähän konseptiin hillitymmän otteen, sillä yliopiston betonielementtinen julkisivu henkii mielestäni maanläheisyyttä ja rouheaa arkkitehtuuria. Vaikka väriyhdistelmät ovat tässä konseptissa rauhallisemmat, halusin silti jatkaa yliopiston rohkeaa värienkäyttöä kalusteissa ja palvelutiskin tasossa.

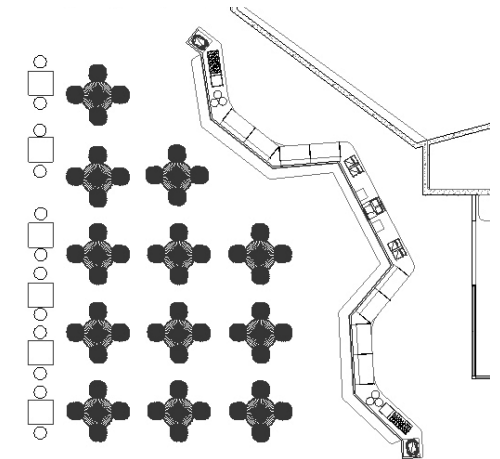
Tässä konseptissa jatkoin betonimateriaalin tarjoamaa pitkän käyttöiän periaatetta. Yliopiston betonielementtien kautta toteutunutta kestävän kehityksen ajattelua halusin jatkaa myös sisustuksessa, joten valitsin luonnonkiven tämän konseptin yhdeksi sisustusmateriaaliksi. Luonnonkivi on turvallinen niin sisustuksessa kuin ulkoavaruudessa. Aito luonnonkivi on kestävä, ajaton sekä se luo pysyvyyden tunnelmaa, mitä myös yliopisto omalla aikansa mukaisella tyyllillään kuvaa. (Polarkivi 2012.) Koska yliopiston suunnittelussa oli otettava huomioon Suomen ilmasto ja sen myötä ilmenevät muutokset, halusin sisustamisen kautta jatkaa kyseistä ajatusta. Luonnonkivi kestävä materiaalina vaihtelevia olosuhteita, kuten kylmyyttä, kuumuutta ja kosteutta, joten se oli mielestäni toimiva valinta suomalaiseen yliopistokahvilaan (Polarkivi 2012).

Luonnonkiveä käytin tämän konseptin palvelutiskin verhoiluissa. Ensimmäisessä konseptissa tiski toimi katseenkiinnittäjänä. Vastakohtana Luonnonläheistä- konseptissani halusin, että linjasto sulautuu alkuperäisen laattalattian kanssa yhteen. Näin yleisilmeestä tuli rauhallinen ja viihtyisä. Materiaalivalintana luonnonkivi tukee yhtä kilpailutehtävän reunaehdoista, jonka mukaan suunnittelijoiden tuli panostaa viihtyisyyteen (Vuorinen 2005, 118). Mielestäni erilaisten kivipintojen avulla luodaan vaivattomasti viihtyisyyttä ja lämpöä tilaan. Myös arkkitehtuurille ominaisen betonin lujuus ja pitkäikäisyys on verrattavissa luonnonkiven laadukkuuteen ja ekologisuuteen.

Markkinoilla on paljon verhoilukiviä, jotka on valmistettu teollisesti betonista erilaisiksi kivilajitelmiksi. Vaikka tällaiset kivilajitelmat olisivat lähtötilanteensa puolesta sopineet Linnanmaan betonielementtirakenteiseen miljööhön, en halunnut lähteä kyseiselle linjalle. Luonnonkivi on mielestäni ulkonäöltään uniikimpaa. Se on mielestäni sopiva materiaali kohteeseen, sillä se ei päästä minkäänlaisia haitallisia aineita huoneilmaan. Se myös säilyttää arvonsa ja pysyy hyvänä useita vuosia. (Polarkivi 2012.)

Kuva 43 Luonnonkiviverhoilu palvelutiskissä

Kuva 44

Kalustevalinnat tässä konseptissa perustuivat siihen, että niiden kautta syntyisi erilainen tunnelma kuin ensimmäisessä konseptissa. Halusin kokonaisuudesta rauhallisen, minkä vuoksi en käyttänyt niin voimakkaita kontrasteja kalusteiden muotojen välillä. Vaikka kalusteiden määrä on sama molemmissa konsepteissa, pyrin tekemään muodoissa vastakohtaisia valintoja. Tässä konseptissa valitsin pyöreät kahvipöydät ja nelionmuotoiset baaripöydät (kts. kuva 46). Ensimmäisessä konseptissa pöytien muoto meni päinvastoin.

Käytin neljän hengen ruokapöydissä Eames Eiffel- tuoleja (kts. kuva 45). Valitsin kyseisen kalusteen, sillä kierrellessäni yliopistorakennuksen uudemmissa osissa, huomasin kahvila-/aulatilan, jossa oli käytetty kyseisiä tuoleja. Totesin, että tuolit sopivat rakennuksen henkeen toteuttaen samalla käyttäjien tarpeet. Tuolien mattainen muovipinta luo tilaan hillityn ilmeen. Halusin tuoda kalusteisiin yliopistolle ominaista värien yhdistelyä laittamalla kyseisiä tuoleja kolmena eri värisenä. Sijoittelin tuoleja ensimmäistä konseptia tasaisemmin ja otin oranssin version Eiffel-tuolista hallitsevaksi väriksi lisäten mielenkiintoa vihreillä ja tasapainottaen valkoisilla. Myös vihreällä verhoillut baarijakkarat tuovat pirteyttä keskusväylän varrelle (kts. kuva 46). Kalusteissa käytetyt värit ovat suojeluohjelmasta otettuja värikoodeja vastaavat Tikkurilan värisävyt.

Kuva 45

Kuva 46

Yliopiston yhtenä rakennusteknisenä heikkoutena pidettiin paikoitellen huonoa äänieristystä (Salo & Lackman 1998, 220). Halusin vähentää kaikumista tilassa, minkä vuoksi käytin katossa akustiikkalevyjä. Akustiikkalevyt eivät vähennä tilan avaruutta vaikka ne peittävätkin katossa olevat palkkirakenteet kahvilan osalta. Akustiikkalevyjen ansiosta tilaan saadaan raikkautta sekä valoisuutta. Asetin ne kattoon siten, että keskusväylältä tilaan tullessa tuntuisi kuin tila jatkuisi pidemmällekin. Mielestäni yleisilme säilyi selkeänä ja kokonaisuus on toimiva.

Aiemmin mainitsin, että konseptissani päätin toteuttaa astioidenpalautuspisteen sijainnin sekä toiminnallisuuden molemmissa samanlaiseksi. Luonnonläheistä- konseptissa en halunnut käyttää opastejärjestelmää informoimaan käyttäjiä. Opastekyltit olisivat rikkoneet muuten rauhallista ja neutraalia tunnelmaa. Mielestäni oli riittävä, että toteutin kahvilan työntekijöiden tilan ilmavan näköisenä laittaen siihen paljon ikkunoita. Tarvittaessa kahvilan henkilökunta voi sulkea tilat kaihtimilla muun muassa kahvilan ollessa suljettuna. Toteutin työntekijöiden tilan tuoden keskusväylän varrella sijaitsevan yliopiston henkilökunnan tilan kahvilaan (kts. kuva 40 s.33). Näin kahvilan ja keskusväylän välille saatiin yhtenäinen ilme.

Irtokalusteista Bubble- tuolit päätin laittaa myös tähän konseptiin, sillä totesin ne parhaimmiksi vaihtoehdoiksi avaran ilmeen säilymiselle. Kyseisen osion avulla myös oleskelun mahdollisuus toteutui. Yliopiston suunnittelulta haettiin myös oleskelun mahdollisuutta, jota erityisesti keskusväylän toiminta kuvastaa (Kaleva 2001). Keskusväylältä on helppo siirtyä tilaan viihtymään opiskelijatovereiden kanssa kahvittelun merkeissä.

Kuva 47

Kuva 48

Halusin, että tämän konseptin yleisilme ei ollut liian silmään pistävä vaan neutraalisti muuhun ympäristöön sopeutuva. Sen lisäksi jo suunnittelun alkuvaiheessa päätin vaikuttaa vähintään toisessa konseptista tilan äänieristävyyteen. Levyjen avulla uskoisin kaikumisen tilassa vähentyvän huomattavasti. Tämä konsepti on esimerkki viihtyisästä kahvilasta. Sen vuoksi käytin verhoilukiveä sekä maanläheisempiä värisävyjä. Viihtyisyyden kautta edesautoin myös sosiaalistumista sekä ihmisten välisen kanssakäymisen parantamista.

Kuva 49

Kuvakollaasi 9 Vertailua- Lähtötilanne kuvat ja konseptit

5. Työn arviointi

Itsensä ja oman työnsä arviointi on tärkeä osa opinnäytetyöprosessia. Pohtiessa omaa työskentelyä ja siitä syntyneitä tuloksia perehtyy samalla omaan kehittymiseen sekä mahdollisiin tulevaisuudessa parannettaviin seikkoihin. Erilaisten projektien myötä oppii uutta ja löytää itsestään erilaisia piirteitä suunnittelijana. Opinnäytetyöni aikana opin erityisesti työn etukäteen suunnittelun tärkeyden. Myös hyvän taustatyön tekeminen sekä kohteeseen perehtyminen ovat tärkeitä asioita ennen suunnittelutyön aloittamista. Kohdallani oman työn arviointi on erityisesti työskentelymetodien, oman suunnittelutyön sekä työstä saatujen tulosten tarkastelua. Oikeiden tutkittavien aiheiden sekä teemojen löytäminen opinnäytetyön aikana on tärkeää, jotta se tukee omaa suunnittelutyötä parhaalla mahdollisella tavalla ja toimii myös perustelupohjana työntekijälle.

5.1 Itsenäinen työskentely

Työskentelyni opinnäytetyön aikana oli vapaamuotoista ja sain käyttää työlle varatun ajan omien mieltymysten mukaan. Työni ei ollut asiakastyö, joten minulla ei ollut tarkkaan määriteltyä aikataulua. Koska sain opinnäytetyön aiheen työharjoitteluni aikana, minun tuli aloittaa aineiston hankkiminen heti vuoden alussa. Työharjoitteluni suoritin toisessa jaksossa vuonna 2011, joten minun oli aloitettava työnrajaus ja sisällön suunnittelu pian vuoden vaihtumisen jälkeen. Vaikka täysin uusi aihe ja työlle käytettävissä oleva aika tuntuivatkin aluksi haastavilta, en epäillyt ajallaan suoriutumistani. Olen tyytyväinen työpanokseeni, sillä mielestäni hankin monipuolista aineistoa työni aikana.

Uusien asioiden oppiminen sekä itsensä haastaminen työn kautta motivoi minua tutkimaan kohdetta. Kohteen tutkiminen oli mielenkiintoista, sillä se on merkittävä ja laajalle ulottuva julkinen rakennelma. Oikeanlainen rajausta oli minulle haastavinta työn alkuvaiheessa. Työn edetessä haastavaksi elementiksi ilmeni kohteen arkkitehtonisten ominaisuuksien sekä suojeltavien elementtien huomioiminen suunnittelutyössä. Oikeiden sisustusratkaisujen löytäminen aulakahvilaan tuli minulta hyvin luonnostaan. Niiden tuli tukea rakennuksen henkeä, mutta samalla tyydyttää käyttäjien tarpeet. Pyrkimyksenäni suunnittelutyössä on aina luoda jotain uutta ja innovatiivista. Tällaisessa suojelukohteessa uusien sisustusratkaisujen toteuttaminen oli kuitenkin tarkoin mietittävä. Luotin ratkaisuihini omaan intuitioon ja taitoihini ja olen niiden myötä myös tyytyväinen toteuttamiini konsepteihin.

5.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Tavoitteenani oli pyrkiä toteuttamaan opinnäytetyöni siten, että siitä olisi minulle hyötyä suunnittelijana sekä oppisin työn edetessä uusia asioita. Opinnäytetyöni oli minulle ensimmäinen projekti, jossa perehdyin jonkin kohteen arkkitehtuuriin perusteellisesti. Halusin, että tulevaisuudessa työstäni olisi myös hyötyä muille suunnittelijoille, jotka tulevat mahdollisesti tekemään tilankäyttösuunnitelmia yliopistolle. Mielestäni onnistuin kokoamaan informatiivisen tietopaketin, jossa tilankäyttösuunnitelmani toimivat mahdollisina ideakonsepteina. Uskon, että erityisesti hankkimistani Tikkurilan värisävyistä (kts. liite 2) tulee olemaan hyötyä myös muille. Itselleni erityisesti puhelinhaastattelu yliopiston suunnittelevalle arkkitehdille oli mieleenpainuva kokemus ja hyvä lähde työlleni. Oli hienoa keskustella henkilön kanssa, joka on suunnitellut noin merkittävän ja massiivisen rakennelman.

Opinnäytetyön vaiheittain eteneminen tuotti vaikeuksia, sillä alkuperäinen työn toteutussuunnitelma muuttui koko ajan ja tein asioita eri aikoihin, kun olin suunnitellut. Vaikka tein puhelinhaastattelun alkuperäistä suunnitelmaa myöhemmin, ei se vaikuttanut työni etenemiseen. Puhelinhaastattelun kautta sain jonkin verran uutta tietoa, mutta keskustelun kautta en saanut uusia ideoita suunnittelutyölleni. Keskustelu oli ikään kuin aiemmin hankkimani tiedon vahvistava lähde. Olen tyytyväinen myös aihevalintaani, sillä itselleni oli hyvä ratkaisu tehdä opinnäytetyö perehtyen aluksi tutkimusmateriaaliin minkä jälkeen pystyin käyttämään lopun ajasta tilankäyttösuunnitelmien toteutukseen. Perehdyin tutkimusaineistoon jo työn alkuvaiheessa ja etenin työssäni niin, että palasin suunnittelutyöni aikana keräämääni aineistoon ja pyrin löytämään sen kautta lähtökohtia, joita soveltaisin tilasuunnittelussa. Työn kattavuus ja laajuus jäi hieman mietityttämään minua, vaikka rajasinkin työni mielestäni suunnittelutyötäni parhaiten tukevalla tavalla.

Tavoitteenani oli tehdä konsepteista erilaiset erityisesti yleisilmeeltään. Onnistuin tässä mielestäni melko hyvin, sillä konseptit henkivät hyvin erilaista tunnelmaa. Ensimmäinen konsepti on ilmeeltään räväkkä ja toinen konsepti rauhallinen. Kalustevalinnoilla sekä yksityiskohdilla onnistuin luomaan modernit kokonaisuudet kuitenkin huomioiden käyttäjien tarpeet sekä rakennuksen arkkitehtuurin. Toisen konseptin kalustevalintojen kautta olisin ehkä voinut tuoda lisää kulmikkuutta ja ylipiston laatikkomaisuutta enemmän yleisilmeeseen. Toisaalta käyttämieni kalusteiden kautta sain tilaan harmonisemman ja tasapainoisemman tunnelman. Ensimmäisen konseptin räväkkä muotokieli ja värit toimi hyvänä vastapainona.

Konsepteissani toin omalle suunnittelutyylilleni ominaisella tavalla yliopiston arkkitehtuuria sisätiloihin. Yhdistin konsepteissani nykyajan tarpeet ja rakennuksen vanhan hengen. Perustelin parhaani mukaan valintani konsepteja esitellessäni poimien mielestäni olennaiset yliopiston arkkitehtoniset lähtökohdat, joita sovelsin tilankäyttösuunnittelussa. Tavoitteenani olikin saavuttaa hyvin perusteltuja, toimivia, visuaalisia sisustusratkaisuja. Asiakkaiden toiminta ja liikkuminen tilassa muuttuisi merkittävästi, mikäli kahvilan sisustus toteutettaisiin suunnittelemallani tavalla. Toin myös suunnitelmissani mielenkiintoisia tilan visuaalisuutta lisääviä elementtejä, jonka myötä viihtyisyys mielestäni lisääntyi. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen lopputulokseen, sillä sain toteutettua laadukkaat 3D- mallinnetut esityskuvat konsepteistani.

Kuvaluettelo

Kansilehti	Valokuvat Annika Heikkinen, 2012.	Kuvat 14, 21-22	Julkisivuvärit. Rakennushallitus. 1975, 33; Oulun yliopisto Linnanmaan alueen suunnittelu arkkitehtitoimisto Kari Virta. Muokkaus Annika Heikkinen 2012.
Kaavio 1	Työn toteutus suunnitelma Annika Heikkinen, 2012.		
Kuva 1	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.	Kuva 15	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 2	Kari Virran voittoisa ehdotus. Vuorinen, Juha. 2005, 121; Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja rakennusvaiheet.	Kuva 16	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.
Kuva 3	Kari Virta esittelemässä kilpailutyön pohjalta laadittua Linnanmaan alueen käyttösuunnitelmaa Oulussa 15.5.1970. Salo & Lackman 1998, 213; Oulun yliopiston historia 1958–1993. Kuva: Kalevan arkisto.	Kuva 17	Sisäisen jalankulkuväylän hahmottamista. Vuorinen, Juha. 2005, 123; Hyvinvointi-valtion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja rakennusvaiheet. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 4	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 18	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 5	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.	Kuva 19	Valokuva Sauli Kosonen, 2011.
Kuva 6	1-4 rakennusvaiheet. Senaatti-kiinteistöt. 2001, 9; Oulun yliopiston Linnanmaan alueen 1-4- rakennusvaiheiden suojeluohjelma. Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy. Helsinki 1.10.2001. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 20	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.
Kuva 7	Ilmakuva Oulun yliopistosta, 2012. Valokuva Vallas. Saatavissa: http://www.rakennusperinto.fi/rakennusperintomme/artikkelit/fi_FI/Tarkoituksenmukaisuus_toimivuus_ja_tavanomaisuus/ . Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 23-24	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 8	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.	Kuvat 25-26	Valokuvat Annika Heikkinen, 2011.
Kuva 9	1. krs:n prioriteettivyöhykkeet. Senaatti-kiinteistöt. 2001, 10; Oulun yliopiston Linnanmaan alueen 1-4- rakennusvaiheiden suojeluohjelma. Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy. Helsinki 1.10.2001. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 27	DWG-tiedosto Arkkitehtitoimisto Kanttia 2 Oy. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 10	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 28	Panoraamakuva Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 11	Valokuva Sauli Kosonen, 2011.	Kuva 29	Rakennushallitus. 1975, 27; Oulun yliopisto Linnanmaan alueen suunnittelu arkkitehtitoimisto Kari Virta. Muokkaus Annika Heikkinen 2012.
Kuva 12	Valokuva Annika Heikkinen, 2011.	Kuva 30-31	Valokuva Annika Heikkinen, 2012.
Kuva 13	Näkymä keskusväylältä. Vuorinen, Juha. 2005, 124; Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja rakennusvaiheet. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.	Kuva 32	Print Screen- kuva. Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 33	Rendaus Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 34	Print Screen- kuva. Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 35-38	Rendaus Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 39-40	Valokuvat Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 41-43	Rendaus Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 44	Print Screen- kuva. Annika Heikkinen, 2012.
		Kuva 45-49	Rendaus Annika Heikkinen, 2012.

Kuvakollaasit

Kuvakollaasi 1 Valokuvat Annika Heikkinen, 2012.

Kuvakollaasi 2 Valokuvat Annika Heikkinen, 2011.

Kuvakollaasi 3 Valokuvat Annika Heikkinen, 2011.

Kuvakollaasi 4 Idekuvia kalusteryhmistä. Annika Heikkinen, 2012.

Saatavissa:

kuva 1 <http://www.andrasite.com/wp-content/uploads/2011/03/awesome-cafeteria-office-design-and-lay-out.jpg>

kuva 2 <http://www.vivero.fi/index.php?page=references&language=en>

kuva 3 <http://www.spaceist.co.uk/bar-site/index.php?colourful-plastic-cafe-chairs>

kuva 4 <http://www.vivero.fi/index.php?page=references&language=en>

kuva 5 <http://www.momoy.com/2008/07/27/bistro-table-system-minimalist-furniture-by-martin-ballendat>

Kuvakollaasi 5 Valokuvat Annika Heikkinen, 2012.

Kuvakollaasi 6 Konsepti 1- Väripilkku. Annika Heikkinen, 2012.

Saatavissa:

http://www.lemminkainenbetoni.fi/fi/Formento/Materiaalit_ja_varimallit/Betonituotteet/Hiekkapuhallettu

<http://www.argos.co.uk/static/Product/partNumber/6002215.htm>

<http://www.furniturehireteam.co.uk/c=high-table-hire-bar-table-hire-100342>

http://www.project82.com.au/products_info/outdoor~seating__panton-chair-replica

http://www.alibaba.com/product-free/101112524/Eero_Aarnio_Style_Hanging_Ball_Chair.html

<http://www.thepantonchair.com/the-panton-chair-in-blue-matt-finish.html>

<http://bokgatan.blogg.se/2009/july>

http://www.febland.co.uk/bar_stools/compton_bar_stool-pid-1388.php

<http://www.tikkurila.fi/kotimaalarit>

<http://picturestpaul.blogspot.com/2010/09/uptown-cafeteria-support-group.html>

Kuvakollaasi 7 Konsepti 2- Luonnonläheistä. Annika Heikkinen, 2012.

Saatavissa:

<http://www.dcgstores.com/saturn-round-dining-table-black.html>

http://www.famous-design.com/design-chair/indoor-chairs/dsr-chair-orange_408.html

<http://blog.relishinteriors.com/>

<http://www.cortevents.com/square-white-cafe-table-with-chrome-base.html>

<http://mgerwing.wordpress.com/2010/03/29/stone-mixed-types-dry-stacked>

<http://www.fusionliving.co.uk/retro-eiffel-chair-lime-green>

Kuvakollaasi 8 Opastekylteissä käytetyt symbolit. Muokkaus Annika Heikkinen, 2012.

Saatavissa:

<http://www.underconsideration.com/wordit/tag/trash%20can>

http://www.123rf.com/photo_6081886_kitchen-spoon-silhouette-isolated-on-a-white-background.html

<http://www.faihtclipart.com/category/coffee-hour-clipart.html>

<http://www.eftrends.com/2010/07/hits-euro-etfs-keep-coming/>

Kuvakollaasi 9 Vertailua- Lähtötilanne kuvat ja konseptit. Valokuvat ja rendaukset Annika Heikkinen, 2012.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Rakennushallitus. 1975. Oulun yliopisto Linnanmaan alueen suunnittelu arkkitehtitoimisto Kari Virta. Helsinki 1975. Valtion painatuskeskus.

Salo, M. & Lackman, M. 1998. Oulun yliopiston historia 1958–1993. Oulun yliopisto. Kainuun Sanomain Kirjapaino, Kajaani.

Senaatti-kiinteistöt. 2001. Oulun yliopiston Linnanmaan alueen 1-4- rakennusvaiheiden suojeleohjelma. Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy. Helsinki 1.10.2001.

Vuorinen, Juha 2005. Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja rakennusvaiheet. Yliopistopaino Helsinki 2005.

Internet lähteet

Betoniteollisuus ry. 2012. Tietoa betonista. Betoni ja kestävä kehitys. [verkkojulkaisu]. [viitattu 25.1.2012]. Saatavissa: <http://www.betoni.com/fi/Tietoa+betonista/Betoni+ja+kest%C3%A4v%C3%A4+kehitys/>.

Betoniteollisuus ry. 2012. Tietoa betonista. Betoni ja kestävä kehitys. Betonirakenteiden ympäristöominaisuudet [verkkojulkaisu]. [viitattu 16.2.2012]. Saatavissa: <http://www.betoni.com/fi/Tietoa+betonista/Betoni+ja+kest%C3%A4v%C3%A4+kehitys/>.

Heikkinen, A. RGB-koodeja väreille [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Marjut Lehto. Lähetetty 22.2.2012 [viitattu 28.3.2012].

Heikkinen, A. RGB-koodeja väreille [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anna- Maija Hirvi. Lähetetty 29.2.2012 [viitattu 28.3.2012].

Hirvi, A-M. RGB-koodeja väreille [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Annika Heikkinen. Lähetetty 23.2.2012 [viitattu 28.3.2012].

Kallio, T. 2001. Henki säilytettävä, muutokset tehtävä harkiten- Yliopisto rakennukset suojelun arvoisia [verkkojulkaisu]. Tietopisto- Oulun yliopistoväen nettilehti. [viitattu 12.1.2012]. Saatavissa: <http://www.hallinto oulu.fi/viestin/t-pisto/arkisto2001/20-01/suojeluohjelma.html>.

Kaleva. 2001. Oulun yliopiston suojeleohjelma säilyttää Linnanmaan hengen [verkkojulkaisu]. [viitattu 20.1.2012]. Saatavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu-yliopiston-suojeleohjelma-sailyttaa-linnanmaan-hengen/200960>.

Laitinen, Jaana 2012. Tarkasta talon kunto ennen ostopäätöksen tekoa. [verkkojulkaisu]. [viitattu 8.2.2012]. Saatavissa: <http://www.suomela.fi/Tutkimukset--tilastot/Omakotitalotutkimus-1/Tarkasta-talon-kunto-ennen-ostopaatosken-tekoa-44350#skipAd>.

LAKI24.fi. 2011. Rakennussuojelu: Kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen [verkkojulkaisu]. [viitattu 20.1.2012]. Saatavissa: <http://www.laki24.fi/ymas-luonnonsuojelu-rakennussuojelu.html>.

Lehto, M. RGB-koodeja väreille [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Annika Heikkinen. Lähetetty 12.3.2012 [viitattu 28.3.2012].

Oulun yliopisto. 2012. Tieteen seikkailu on tiedon etsimisessä. Oulun yliopiston historiaa. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2.2.2012]. Saatavissa: <http://www oulu.fi/juhlavuosi2008/OY50/historia.html>

Oulun yliopiston viestintäpalvelut. 2010. Oulun yliopiston vuosi 2010. Vuosikertomus. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2.2.2012]. Saatavissa: http://www oulu.fi/ladattavat/pdf/Vuosikertomus_2010.pdf.

Polarkivi. 2012. Pala kauneinta maailmaa. [nettisivut]. [verkkojulkaisu]. [viitattu 7.2.2012]. Saatavissa: <http://www.polarkivi.fi/>.

Ronkainen, Kati 2007. Massojen opinahjosta tuli värikäs pienoiskaupunki [verkkajulkaisu]. [viitattu 12.1.2012]. Saatavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/juttu/649149>.

SAFA. 2012. Arkkitehtuurikilpailujen historiaa. [verkkosivu]. [viitattu 3.2.2012]. Saatavissa: http://www.safa.fi/fin/kilpailut/arkkitehtuurikilpailujen_historiaa/.

Tietopisto. 2001. Henki säilytettävä, muutokset tehtävä harkiten. Yliopistorakennukset suojelun arvoisia. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 20.1.2010]. Saatavissa: <http://www.hallinto.oulu.fi/viestin/t-pisto/arkisto2001/20-01/suojeluohjelma.htm>.

Vitra. 2012. Panton Chair Classic. [nettisivu]. [verkkajulkaisu]. [viitattu 31.3.2012]. Saatavissa: <http://www.vitra.com/en-us/home/products/panton-chair-classic/overview/>

Virta, U. Tiedonhankintaa opinnäytetyötä varten [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Annika Heikkinen. Lähetetty 21.2.2012 [viitattu 8.3.2012].

VPL. 2012. Toimisto. [nettisivu]. [verkkajulkaisu]. [viitattu 3.2.2012]. [nettisivu]. Saatavissa: <http://www.vpl.fi/>.

Vuorinen, Juha 2004. Eksymisiä ja kohtaamisia Oulun yliopistossa. Kaltio- pohjoinen kulttuurilehti. [verkkajulkaisu]. [viitattu 6.2.2012]. Saatavissa: <http://www.kaltio.fi/vanhat/indexdc82.html?607>.

Vuorinen, Juha 2011. Muutoksen kampukset- uusien suomalaisten yliopistokokonaisuuksien suunnittelu ja rakentuminen korkeakoulujen kehittämislaita (1965-)uuteen yliopistolakiin (-2009). [verkkajulkaisu]. [viitattu 23.1.2012]. Saatavissa: <http://www.nba.fi/fi/File/1240/muutoksen-kampukset.pdf>.

Suulliset lähteet

Antinoja, Tiina 2011. Arkkitehti. Arkkitehtitoimisto Kanttia2 Oy. Oulu 11/2011. henkilökohtainen tiedonanto.

Huhtala, Mika 2011. Toimitusjohtaja. Arkkitehtitoimisto Kanttia2 Oy. Oulu 11/2011. henkilökohtainen tiedonanto.

Virta, Kari 2012. Eläkeläinen. Kuopio 21.2.2012. puhelinkeskustelu.

Väyrynen, Tanja 2011. Sisustussuunnittelija. Arkkitehtitoimisto Kanttia2 Oy. Oulu 7.12.2011. henkilökohtainen tiedonanto.

Puhelinhaastattelu- Arkkitehti Kari Virta

Haastattelin puhelimitse Kari Virtaa tiistaina 21.2.2012 kello 11.15- 11.25 välisenä aikana. Virta vaikutti asialliselta ja oli harvasanainen puheissaan, kun keskustelin hänen kanssaan. Hän vastasi kysymyksiini lyhyesti ja ytimekkäästi. Kari Virta toimi omien sanojensa mukaan arkkitehtina hänen valmistumisestaan noin vuodesta 1957 eläkeikäänsä asti. Hän on tänä päivänä 80- vuotias ja on ollut eläkkeellä 20 vuotta. Hän suunnitteli paljon muun muassa koulurakennuksia ennen Oulun yliopiston Linnanmaan hanketta. Kari Virta osallistui useisiin kilpailuihin yhdessä Timo Penttilän kanssa, joita he myös usein voittivat. Arkkitehtina Kari Virta kuvaili itseään rationalistiseksi ajattelijaksi, mikä näkyy juurikin yliopiston strukturalistisessa kokonaisuudessa. Hänen suunnittelunsa oli näin ollen hyvin järki ajatteluun pohjautuvaa. Virta oli tunnettu siitä, että hän kuunteli yliopistoa suunnitellessaan käyttäjien mielipiteitä. Hän kävi paljon keskusteluita yliopiston käyttäjien kanssa. Keskusteluissa ilmenneiden asioiden myötä hän eteni suunnittelutyössään. Totesimme, että suunnittelutyössä on ennen kaikkea otettava huomioon käyttäjien tarpeet. Hän mainitsi Kuopion yliopistollisen sairaalan olevan kohteena hyvä esimerkki siitä, jonka käyttäjien kanssa hän erityisesti kävi paljon keskusteluita tehdessään suunnittelutyötä.

Koska Virta otti Oulun yliopistoa suunnitellessaan vaikutteita saksalaisista ja tanskalaisista yliopistokampuksista, halusin tiedustella, millaisia nämä kyseiset vaikutteet olivat. Hän otti vaikutteita Saksassa ja Tanskassa tuohon aikaan järjestetyistä kansainvälisistä arkkitehtuurikilpailuista. Tuota kautta hän löysi erityisesti strukturalistisen ratkaisumallin, jota hän halusi Linnanmaan kampuskokonaisuudessa hyödyntää. Erityisesti hän mainitsi keskiväylä idean olevan lähtöisin saksalaisista ja tanskalaisista yliopistokampuksista. Suoranaisesti hän ei ottanut niistä muotokielellisiä vaikutteita vaan kehitteli siitä kohteeseen sopivan ratkaisumallin. Hän pyrki olemaan suunnittelussaan ajassa ja ajan hengessä, mikä näkyy juuri tuohon aikaan pinnalla olleessa strukturalistisessa rakentamisessa.

Tiedustelin Kari Virralta myös yliopiston sisustus- ja kalusteratkaisuista. Kysyin häneltä miten paljon kalusteratkaisut ovat muuttuneet vuosien varrella, mutta Virta ei osannut kommentoida asiaa. Hän mainitsi veljensä Urmas Virran, joka on yksi Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy:n osakkaista. Hän on sisustusarkkitehti ja on vaikuttanut merkittävästi erityisesti rakennuksen kiintokalustesuunnitteluun. Totesin hänelle, että ainakin yliopiston käytävillä ja aulatiloissa sijaitsevat tummat sohva-/nojatuolit ovat alkuperäisiä. Aulakahvilan kalusteet ovat muotokieleltään muuttuneet merkittävästi alkuperäisiin tulppaanituoleihin verrattuna. Kysyin Virralta myös vinkkejä tuleviin aulakahvilan konseptisuunnitelmiani varten. Virta ei osannut kommentoida asiaa, joten totesimme, että saan vapaat kädet suunnittelulleni, sillä kyseessä on konseptien tekeminen eikä työtoimeksianto. Kiitin Kari Virtaa haastattelusta ja lopetimme puhelinyhden keskustelutuokion jälkeen.

1-4- vaiheiden värimaailma

Vanhassa osassa käytetyt rakennusajankohdan mukaiset värisävyt merkitty mustalla ja Tikkurilalta saatujen alkuperäisiä värejä vastaavat koodit merkitty keltaisella:

1. Tornol 308 kirkkaan keltainen (RAL 1021) **M300 (Symphony)**
2. Tornol 609 kirkkaan punainen **RAL 3020 (Ral Classic)**
3. Winter 6041 kirkkaan vihreä **M 381 (Symphony)**
4. Tornol 116 preussin sininen **RAL 650-5 (Ral Effect)**
5. Miranol 267 oranssi **M 312 (Symphony)**
6. Joker 659.75 kirkas vaaleanvihreä (RAL 6018) **RAL 230-4 (Ral Effect)**
7. Miranol 347 kirkas taivaansininen **RAL 640-2 (Ral Effect)**
8. Winter 6009 tumman ruskea **RAL 8016 (Ral Classic)**
9. Sadolux 16 tumman vihreä **N 376 (Symphony)**
10. Tornol 119 tumman sininen **RAL 5004 (Ral Classic)**
11. Tintorama 851 kirkas vaaleanvihreä **RAL 250-3 (Ral Effect)**
12. Joker 627.04 maalarin valkoinen **G 497 (Symphony)**
13. Joker 627.2 vaalea vaaleanharmaa **J 497 (Symphony)**
14. Joker 627.10 vaaleanharmaa **K 497 (Symphony)**
15. Joker 627.50 harmaa **N 487 (Symphony)**
16. Joker 627 tummanharmaa **M 487 (Symphony)**
17. Alusuisse 901 alumiiniväri Tätä ei löytynyt
18. IKI-K10 valkoinen **RAL 120-3 (Ral Effect)**
19. IKI-K12 vaalea harmaa kirjava malli n. N 461 (Symphony)
20. IKI-K41 kiiltävä punainen Tätä numeroa ei löytynyt vain K40 ja K42
21. IKI-K58 kiiltävä oranssi **RAL 380-5 (Ral Effect)**

